

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
A HAZA SZOLGÁLATÁBAN
KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI KAR

A BELÉPTETÉS JOGÁT FENNTARTJUK! – A SZÓRAKOZÓHELYEK ALAPJOGOT ÉRINTŐ INTÉZKEDÉSEI

Jelige: „Diszkriminációmentes szórakozás”

Budapest

2014

Tartalomjegyzék

I. A dolgozat problémaköre.....	3
I. 1. A dolgozat vizsgálati tárgya és célkitűzései	5
I. 2. Módszertan.....	5
II. Face control – A nemzetiségi és faji hovatartozáson alapuló beléptetési gyakorlat	7
II. 1. A face control fogalma	7
II. 2. A face control gyakorlati jelentősége	9
II. 3. Az antidiszkriminációs törvény hatása a jogérvényesítésre	12
II. 4. Az EBH joggyakorlata	15
II. 4. 1. A kérelem benyújtása	15
II. 4. 2. A bizonyítás.....	17
II. 4. 3. Az EBH döntése	18
III. „Lányoknak ingyenes a belépés!” – A nemi egyenlőség kérdése a szórakozóhelyek beléptetési gyakorlatában	21
III. 1. A „Doboz-ügy” - Az EBH joggyakorlata	21
III. 2. Az EBH döntése	23
III. 3. „Ladies’ Night in the world” - Nemek közötti hátrányos megkülönböztetésen alapuló külföldi esetek	27
Összegzés, következtetések.....	30
1. Face control – amikor a beavatkozás indokolt	30
2. Férfi vagyok fizetnem kell? – amikor a beavatkozás megkérdőjelezhető	31
3. Közüggé vált magánügy? – az állami beavatkozás határa	35
Melléklet.....	40
Irodalomjegyzék.....	45

I. A dolgozat problémaköre

Egy roma társaság, 2011. június 17-én, egy fővárosi szórakozóhely rendezvényét szeretne volna meglátogatni, azonban a bejáratnál álló alkalmazottak a belépés feltételeként, tagsági kártyát kértek tőlük. A társaság egyik tagja sem rendelkezett az adott szórakozóhely tagsági kártyájával, így a bejutásuk meghiúsult. A bejárat előtti várakozás közben azonban észlelték, hogy a többi vendég tagsági kártya hiányában is fennakadás nélkül beléphet a szórakozóhelyre. Az észrevételük szóvá tételét követően az alkalmazottak a dress code és a face control szabályaira hivatkozva tagadták meg a szórakozás jogát a roma társaság tagjaitól.¹

Egy magyar állampolgárságú, azonban félig afgán származású férfi a barátjával szeretett volna bejutni egy budapesti szórakozóhelyre. A bejáratnál azonban a biztonsági őrök megállították, angolul elkérték a személy igazolványát, majd közölték vele, hogy „nem tudsz belépni, kérlek, menj arrébb”. A világosabb bőrszínű barátját viszont minden kérdés nélkül beengedték.²

2013. május 25-én hajnali 1 órakor egy egyetemista fiatalokból álló társaság szórakozni indult egy népszerű fővárosi szórakozóhelyre. A hölgyek számára ingyenes volt a rendezvény, azonban a férfiak 1000 Ft-os, italkuponként funkcionáló, belépőjegy megvásárlása ellenében léphettek csak be. A belépni szándékozó férfi is szeretett volna ingyen bejutni, azonban a biztonsági őr elutasította ezt a kérését, és közölte, hogy csak a hölgyek számára ingyenes a belépés, így ha nem fizet, nem mehet be.³

¹ EBH 117/2012, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/117-2012.pdf>, letöltve: 2014. 08. 30.

² EBH 30/2014, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/30-2014.pdf>, letöltve: 2014. 09. 22.

³ EBH/545/13/2013., <http://www.egyenlobanasmod.hu/data/545-2013.pdf>, letöltve: 2014. 03. 21.

Az esetleírások megfelelően tükrözi a dolgozat középpontjában álló problémát, hogy meghatározott tulajdonsággal rendelkező személyek nem egyenlő feltételekkel gyakorolhatják a szórakozáshoz való jogukat.

A szórakozni induló személyek a megérkezés pillanatáig úgy gondolják, hogy minden kritériumnak megfelelnek ahhoz, hogy problémamentesen beléphessenek az adott szórakozóhelyre. A kapunál álló biztonsági személyzet azonban különböző indokokkal megakadályozza a bejutásukat. A belépés megtagadásának hatására ismét sorra veszik, hogy valóban megfelelnek-e minden követelménynek: nem ittasak, nem állnak különböző szerek befolyása alatt, nincs náluk szűrő-vágó eszköz, az öltözküket a szórakozóhely igényeihez mértén választották ki, nem tanúsítottak sem most sem korábban rendbontó viselkedést, nem fiatalok. A várakozás során észlelik, hogy a többi vendég fennakadás nélkül beléphet a szórakozóhelyre, és abban a pillanatban világossá válik a számukra, hogy a bonyodalmat az okozta, hogy ők mások mint a többség.

Az egyes nemzetiségekhez tartozó személyek, különösen a roma származású egyének, számos esetben kerülnek olyan helyzetbe, hogy egy előítéletes feltételezés vagy egy, a társadalom által generált, sztereotípiát következében nem vehetik igénybe az egyes szolgáltatásokat. A társadalomban kialakult egy sztereotíp álláspont a romákkal kapcsolatban, amely az élet minden területére kiterjed, így generálva egy összefüggő rendszert, amelyben az egyenlőtlenség különböző formákban nyilvánul meg, hatást gyakorolva a rendszer minden egyes elemére. Ennek az álláspontnak a túlbujánzás jelenti a vendéglátó ipari diszkrimináció forrását is. Az önkényes válogatás eredménye pedig, hogy ezek az egyének a társadalom periferiájára kerülnek, hovatovább fennáll a társadalomból való kirekesztés esélye is.

A nemi alapú diszkrimináció tárgyalása sajátos helyet foglal el a dolgozat struktúrájában. Ebben az esetben ugyanis, a roma származású vendégek ügyeivel ellentétben, nem arról van szó, hogy a nők vagy a férfiak nem léphetnek be a szórakozóhelyre, hanem, hogy a szórakozóhelyek azon döntése, hogy a nőknek bizonyos esetekben ingyenes a belépés a férfiaknak pedig fizetniük kell sérti-e a nemi alapú egyenjogúság tételét. További kérdésként merül fel, hogy vajon pozitív diszkriminációnak számít-e a nők ingyen történő beengedése a szórakozóhelyekre?

A szórakozóhelyek beléptetési gyakorlata miatt indult eljárásokban a hátrányos megkülönböztetés a magánszemélyek egymás közötti jogviszonyaiba keletkezik. A panaszos mint magánszemély egy állami hatóságtól kér segítségét azért, hogy jogát egy másik magánszeméllyel szemben érvényesíteni tudja. Az állam pedig jogi eszközök segítségével eldönti, hogy történt-e jogsértés. Habár az államot terheli az alapjogokkal kapcsolatban

intézményvédelmi kötelezettség, mégis felmerül a kérdés, hogy hol húzódik az állami beavatkozás határa?

I. 1. A dolgozat vizsgálati tárgya és célkitűzései

A szórakozóhelyek beléptetési gyakorlatának jogszerűsége következtében felmerült kérdések a társadalom széles rétegét érintik valamilyen közvetett vagy közvetlen formában. A téma ennek ellenére erőteljesen megosztja a közvéleményt, mert a kérdés megítélése során a teljesen objektív szempontok alkalmazása lehetetlen, az egyéni szubjektív vélemények pedig széles skálán mozognak.

A vendéglátóipari diszkrimináció, nemzetiségi és faji hovatartozás alapján indult eljárásai már hosszú ideje meghatározott részét jelentik a hazai joggyakorlatnak. A nemi alapú beléptetési gyakorlat miatt indult eljárások azonban egy teljesen új szegmensét jelentik a diszkriminációs ügyeknek, ugyanis a 2013 tavaszán az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz (továbbiakban: EBH) benyújtott, nagy sajtó visszhangot kapott, „Doboz-ügy” volt az első ilyen típusú panasz.

A vendéglátóipari diszkrimináción belül két csoportba lehet besorolni az ügyeket: kiszolgálás-megtagadás és belépés-megtagadás. A dolgozat kifejezetten a belépés-megtagadásra összpontosít, a kiszolgálás megtagadás miatt indult ügyek nem képezik részét a vizsgálatnak.

A pályamunka célja, hogy mind a nemzetiségi és faji hovatartozás miatt, mind a nemi alapú belépés megtagadással kapcsolatban indult ügyek széleskörű vizsgálatát követően, számos szempont beemelésével, megállapításokat tegyen arra vonatkozóan, hogy e két védett tulajdonsággal rendelkező csoport esetében valóban sérült-e az egyenlő bánásmód követelménye.

I. 2. Módszertan

A téma sajátosságát tekintve a vizsgálat elsődleges forrásait az EBH jogesetei, valamint a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda (továbbiakban: NEKI) Fehér Füzet című, 1995 óta közel minden évben megjelenő, beszámolóit jelentették. A témával foglalkozó

hazai szakirodalom erőteljesen hiányos, szemben az Amerikai Egyesült Államokkal, ahol számos cikk és tanulmány jelent meg mind a faji, mind a nemi alapú belépés megtagadást illetően. Az esetek több szempontú tanulmányozása és értékelése képezi a dolgozat alapját. A nemi alapú megkülönböztetés kapcsán tett nemzetközi kitekintésben is az osztrák és az ír esélyegyenlőségi hatóság döntése került bemutatásra, valamint egy, az Amerikai Egyesült Államokban indult és jelentős nemzeti, illetve nemzetközi vitát generált ügy.

A téma kiterjedt vizsgálatát segítette továbbá három interjú elkészítése is:

1. 2014. március 13-án az EBH munkatársával készült interjú általában az egyenlő bánásmód követelményének megtartásáról, a Hatóság munkájáról és szerepéről a hazai joggyakorlatban.
2. 2014. szeptember 12-én dr. Udvari Mártonnal, a NEKI állandó megbízott ügyvédjével történő beszélgetés, amely a nemzetiségi és faji hovatartozás miatt indult ügyek alakulásáról, a jelenlegi helyzetről és esetleges megoldásokról szólt.
3. 2014. október 1-jén egy népszerű fővárosi szórakozóhely tulajdonosával készült telefonos interjú, amelynek tárgya a szórakozóhely beléptetési gyakorlata, és a mögöttük meghúzódó indokok fejtegetése volt.

Továbbá részt vettem a „Doboz-ügy” kapcsán indult bírósági eljárás második tárgyalásán, 2014. június 23-án, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon, amely során hozott ítélet hozzájárult a dolgozat nemi alapú megkülönböztetésről szóló pontjának teljességéhez.

II. Face control – A nemzetiségi és faji hovatartozáson alapuló beléptetési gyakorlat

II. 1. A face control fogalma

A face control egy napjainkban közismertté és elterjedté vált fogalom, amely a szórakozóhelyek beléptetésének szabályait és a biztonsági ellenőrzést foglalja magában. A face control alkalmazása során a beléptetést végző személy a vendég kinézete, viselkedése alapján engedélyezi vagy megtagadja a szórakozóhelyre történő belépést. A face control kialakulásában jelentős szerepet játszott a szórakozóhelyek között kialakult versenyhelyzet, a magas számú konkurencia megléte, valamint a minél alacsonyabb kockázatú környezet kialakítása a vendégek számára. A minőségi szórakozás szavatolása, amely a profit és a presztízs növelésének a kulcsa, központi szerepet játszik egy szórakozóhely üzletpolitikájának kialakításában.⁴ A face control megvalósításában közvetetten a szórakozóhely tulajdonosának/üzemeltetőjének van szerepe, míg közvetlenül a biztonsági személyzetnek. A szórakozóhely tulajdonosa/üzemeltetője az, aki meghatározza a hely üzletpolitikáját, amely magában foglalja a szolgáltatás igénybevételének feltételeit is.

A zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről szóló 23/2011. (III. 8.) Korm. rendelet 8. §-a írja elő a szórakozóhelyek biztonsági tervének tartalmára vonatkozó rendelkezéseket, amely a belépés/beléptetés rendjét is magában foglalja. A szórakozóhelyek honlapján közzétett biztonsági tervek elemzését követően megállapítható, hogy a beléptetés rendjére a következő általános rendelkezéseket alkalmazzák:

- A biztonsági személyzet megtagadja a belépést, ha a belépésre jogosult személynél szűrő-vágó vagy egyéb más eszköz, amely a közrendre, közbiztonságra veszélyt jelentene, máshol vásárolt ital vagy tiltott szer található.
- Az ittas vagy bódult állapotban lévő személyek belépése tilos.
- A fiatalok személyek beléptetésére vonatkozóan, szórakozóhelytől függően, két fajta rendelkezés is megtalálható a biztonsági előírások között: a 18. életévüket be nem töltött személyek nem léphetnek be a szórakozóhely területére és/vagy ha ezen személyek belépése mégis engedélyezett (rendezvény jellegétől függően),

⁴ Mariàngels DUCH-Amador CALAFAT-Montse JUAN: *Normagyűjtemény az éjszakai szórakozóhelyek egészségesebbé és biztonságosabbá tételéért*. IREFREA, 2012., p. 16-24

megkülönböztető jelzéssel ellátott belépésre jogosító kártyával, karszalaggal szükséges ellátni őket, amelynek célja, az alkohollal való kiszolgálásuk megakadályozása.

- A befogadóképesség korlátozásának szükségessége miatt a belépés napi szinten kiadott, sorszámozott karszalagokkal történik.
- A rendbontó, rendzavaró magatartást tanúsító személy belépése tilos.
- A szórakozóhely előírhat öltözködési szabályokat is (dress code), amelyek be nem tartása a belépés megtagadását vonhatja maga után. A rendezvény jellegéhez illő ruházat megítélése a beléptetést végző biztonsági személyzet jogosultsága.

A dress code azon, tulajdonképpen, protokolláris szabályok összessége, amelyek megszabják, hogy milyen ruhában illik megjelenni a szórakozóhelyen. A dress code egyrészt meghatározza a rendezvény jellegét, másrészt megakadályozza azokat a problémákat, amelyek a vendégek alul-, illetve túlóltözöttségéből származhatnak.⁵

A face control mint közönségkontroll magában foglalja az összes belépési, beléptetési szabályt ugyanis a face control komplex szűrőként működik, mivel az ábrázat és a ruházat jellegén túl a megjelenés és viselkedés egyéb formái is beletartoznak a beléptető ellenőrzési jogkörébe.

A szórakozóhelyek biztonsági terve, illetve házirendje által megfogalmazott, a beléptetést szabályozó rendelkezések mint előírások objektív mérceként való alkalmazása és bizonyítása számos nehézségbe ütközik, amelynek legjelentősebb oka, hogy a biztonsági személyzet feladata ezeknek a tényeknek a megállapítása, ebből kifolyólag a szubjektivitás tényét kizárni nem lehet. Egy roma nemzetiségű személy belépésének megtagadását érintő ügyben a belépést megtagadó alkalmazottak indokként, a tagsági kártya hiányát követően, a dress code és a face control szabályainak megsértésére hivatkoztak. Az EBH nyilatkozattételre hívta fel a szórakozóhely üzemeltetőjét, mint eljárás alá vontat, hogy szolgáljon érdemi kimentéssel az ügy kapcsán. Tekintve, hogy a szórakozóhely üzemeltetője nem szolgált értékelhető kimentéssel a belépés megtagadását illetően, a hatóság a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapította, hogy, jelen esetben, a dress code és a face control mint a belépés megtagadására szolgáló hivatkozási alap objektív mérceként nem alkalmazható. Ennek legfőbb oka, hogy a csatolt bizonyítékok alapján egyértelművé vált,

⁵ Egy népszerű fővárosi szórakozóhely, a Morrison's Liget honlapján található leírás az öltözködési szabályokról, <http://www.ligetclub.hu/webapp/?szabalyzat.>, letöltve: 2014. 08. 29.

hogy az eljárás alá vont beléptetést végző alkalmazottja önkényesen, felhatalmazás nélkül tagadta meg a kérelmezők beengedését.⁶

Szintén a roma nemzetiséghez való tartozás miatt indult belépés megtagadási ügyben, egy évvel később, 2013-ban az EBH a következőképpen fejtette ki álláspontját a face control alkalmazását illetően: „A Hatóság álláspontja szerint a face controll alkalmazása nem az ittasság és a rendbontás kiszűrését szolgálja, hanem olyan szempontok beemelését, mint például a nemzeti, etnikai hovatartozás, bőrszín, illetve társadalmi státusz. Az arc alapján történő belépési szűrés egyik formája lehet a hátrányos megkülönböztetésnek. Az eljárás alá vont magyarázata, miszerint ezzel az ittas, esetlegesen rendbontó személyeket kívánják arc alapján szűrni, nem volt elfogadható és életszerű.”⁷ Az EBH álláspontja megfelelően tükrözi, hogy 2014-re a face control, mint szelekciós mechanizmus túlzottan kiterjedté vált. Nem csupán a biztonsági tervben foglaltak jelentik a face control tartalmát, hanem a fogalom tág értelmezéseként a vendégek közötti faji és nemzetiségi különbségek is részévé váltak a kontrollnak. A faji és nemzetiségi elem beemelésével a szórakozóhelyek megsértik az egyenlő bánásmód követelményét, és közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósítanak meg.

II. 2. A face control gyakorlati jelentősége

A beléptetést végző személy mintegy társadalmi döntőbíró tevékenykedik, amikor az ábrázat, a ruházat vagy a megjelenés egyéb elemei alapján engedélyezi vagy megtagadja az egyének belépését a szórakozóhely területére. Azzal, hogy a beléptetést végző személyek a vendégeket tulajdonságaik alapján kategóriákba sorolják attól függetlenül, hogy ezek a tulajdonságaik állandóak vagy változóak, tulajdonképpen a profilalkotás módszerét alkalmazzák. A szórakozóhelyek beléptetési gyakorlatának szempontjából a vendégek faji és nemzetiségi származása állandó tulajdonság, míg a face control többi eleme a változó tulajdonsághoz sorolható. A profilalkotás módszerével az egyének egyes megfigyelhető tulajdonságaik alapján csoportosíthatók annak érdekében, hogy más nem megfigyelhető tulajdonságaikra következtethessünk. Az összesített általános csoportprofilok révén ezért hátrányos megkülönböztetésben részesíthetők azok is, akik nem az általános profilnak

⁶ EBH 117/2012, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/117-2012.pdf>, letöltve: 2014. 08. 30.

⁷ EBH 143/2013, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/143-2013.pdf>, letöltve: 2014. 08. 30.

megfelelően viselkednek.⁸ A profilalkotásnak két módszere ismeretes az induktív és a deduktív profilalkotás. A szórakozóhelyek beléptetési gyakorlatára kivetítve, az induktív profilalkotás során a hasonló, már megtörtént esetek tapasztalata alapján kerül felállításra a profil, például amikor a biztonsági őr arra hivatkozik a belépés megtagadása során, hogy már korábban volt gond a társaság tagjaival, míg a deduktív profilalkotás esetében a vendég tulajdonságai állnak a középpontban, például, hogy sötétebb a bőrszíne vagy nem megfelelően van felöltözve.⁹ Az induktív profilalkotás tehát kvázi egyenlő a társadalomban kialakult sztereotípiák alkalmazásával, míg a deduktív profilalkotás a face controlt foglalja magában. A beléptetés folyamata során a két módszert egymástól élesen elválasztani nem lehet.¹⁰ A beléptetést végző személyzet a vendégekkel szemben közvetlenül a face control szabályait érvényesíti, ugyanakkor közvetetten megvalósul az előítéletes magatartás is, amelyet olyan indokok támasztanak alá, mint, „a tulajdonosok nem szeretik, ha romákat engednek be”¹¹, „a fajtája nem tartózkodhat a szórakozóhely területén”¹², „cigányok ide nem mehetnek be”¹³.

Ha az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) 8. §-ában felsorolt védett tulajdonságokkal rendelkező csoportokat érinti a profilalkotás, akkor nagyobb a veszélye hátrányos megkülönböztetés kialakulásának. A profilalkotás középpontjában ugyanis egy jól körülhatárolható tulajdonság áll, amely az emberi viselkedésre vonatkozó feltételezéseken alapul.¹⁴ A rendőrség igazoltatási gyakorlata alakította ki az etnikai profilalkotás jelenségét, amely a profilalkotás módszerét felhasználva, elsődlegesen a faji és etnikai szempontok figyelembevételével alakítja ki az egyén személyiségtípusát, amelynek döntő befolyása van a szankcionálás során. Az etnikai profilalkotás módszerét alkalmazó személy azt feltételezi, hogy az etnikai és faji hovatartozás alapján kiválasztott társadalmi csoporthoz tartozó egyének nagyobb valószínűséggel követnek el bizonyos típusú bűncselekményt.¹⁵

⁸ A hatékonyabb rendfenntartás felé. A megkülönböztető etnikai profilalkotás megértése és megelőzése: Útmutató, Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, Luxembourg: az Európai Unió Kiadóhivatala, 2010., p. 8-9.

⁹ TATÁR László: *Profilalkotás a bűnüldözésben*. In.: KORINEK László–KÖHALMI László–HERKE Csongor: *Emlékkönyv Irk Albert egyetemi tanár születésének 120. évfordulójára*. PTE, ÁJK, Pécs, 2004., p. 179-181.

¹⁰ A profilalkotásról részletesebben lásd: TREMMEL Flórián–FENYVESI Csaba–HERKE Csongor: *Kriminalisztika (Forensic Science)*. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2009., p. 220-224.

¹¹ EBH 148/2009, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/148-2009.pdf>, letöltve: 2014. 08. 23.

¹² Fehér Füzet, 2002., A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda beszámolója, http://dev.neki.hu/wp-content/uploads/2013/05/392_ff2002.pdf, letöltve: 2014. 06. 24., p. 91.

¹³ Fehér Füzet, 2002., A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda beszámolója, http://dev.neki.hu/wp-content/uploads/2013/05/392_ff2002.pdf, letöltve: 2014. 06. 24., pp. 91., 95.

¹⁴ A hatékonyabb rendfenntartás felé. A megkülönböztető etnikai profilalkotás megértése és megelőzése: Útmutató, Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, Luxembourg: az Európai Unió Kiadóhivatala, 2010., p. 10.

¹⁵ M. TÓTH Balázs: *Az etnikai profilalkotás a bűnmegelőzésben és a bűnüldözésben*. PhD értekezés, Miskolc, 2011., p. 12.

Az etnikai profilalkotás szempontjából stratégiai jelentőségű a 2012-ben a Magyar Helsinki Bizottság (továbbiakban: MHB) mint közérdekű igényérvényesítő által, az EBH előtt, a Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság ellen indított eljárás, mert ez az első olyan ügy, amely az etnikai profilalkotás mint rendőrségi gyakorlat értékelésére építve valamely hatóság elé került. A MHB véleménye szerint a rendőrség megsértette az egyenlő bánásmód törvényi követelményét azzal, hogy a rimóci roma lakossággal szemben aránytalanul magas a rendőrségi intézkedések száma.¹⁶ A közigazgatási eljárás kezdeményezésének a célja a hiányos kerékpár felszerelés miatti rendőri fellépés aránytalanságában megjelenő hátrányos megkülönböztetés bizonyítása, amelyet a MHB statisztikai adatokkal és más típusú szabálysértésekre vonatkozó adatokkal, valamint a Szécsényi kistérség más településein tapasztaltakkal támasztott alá. A MHB jogi érvelésében kifejtette, hogy a gyakorlat nem mutat jogszerűtlenséget, ha a kerékpár kötelező tartozékaira vonatkozó szabályok megszegésével a rendőrség joghátrányt állapít meg. Azonban ha az egyes egyedi intézkedések során alkalmazott szankciók kirívó, ésszerű indokokkal alá nem támasztható etnikai aránytalanságot mutatnak, akkor az az egész csoport vonatkozásában nyilvánvaló és jogszerűtlen hátrányt valósít meg. Az Ebktv. 7. § (2) bekezdése alapján nem csak valamely magatartás, intézkedés, feltétel, mulasztás, utasítás, hanem gyakorlat is sértheti az egyenlő bánásmód követelményét. A MHB érvelésében megállapította, hogy a rimóci személyek etnikai hovatartozása és a velük szemben alkalmazott rendőri intézkedések között feltételezhető ok-okozati összefüggés, amellyel a rendőrségi gyakorlat megvalósította az egyenlő bánásmód követelményének közvetlen hátrányos megkülönböztetés formájában történő megsértését.¹⁷ Az ügy egyezséggel zárult, amelyben az eljárás alá vont a fentiek jövőbeli elkerülése, megakadályozása érdekében számos feladat teljesítését vállalta, továbbá a MHB az ügy kommunikálás során jelzi, hogy a Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság terhére nem nyert megállapítást az egyenlő bánásmód követelményének a megsértése.¹⁸

Az ügy megindításával az MHB legfontosabb célja az volt, hogy kísérletet tegyen arra, hogy az Ebktv. rendelkezései kiterjesztésével és dinamikus értelmezésével az EBH egy újabb tényállásra terjessze ki az Ebktv. alkalmazását.¹⁹

Az etnikai profilalkotás fogalmának általánosításával és komplex értelmezésével, vagyis a bűnüldözésre vonatkozó elemek kiemelésével, a fogalom alkalmazható a

¹⁶ Az Egyenlő Bánásmód Hatóság EBH/165/2011. számú ügy alapjául szolgáló adatok, http://helsinki.hu/wp-content/uploads/EBH_eljaras_adatok.pdf, letöltve: 2014. 08. 12., p. 1.

¹⁷ IVÁNY Borbála–PAP András László: Rendőri etnikai profilalkotás az Egyenlő Bánásmód Hatóság előtt. In.: *Fundamentum. Az emberi jogok folyóirata*. 2012., 3. szám, pp. 107-109.

¹⁸ Egyezség, http://helsinki.hu/wp-content/uploads/Egyezseg_NMRFK_Helsinki.pdf, letöltve: 2014. 08. 12.

¹⁹ IVÁNY–PAP, 2012. i. m. p. 103.

szórakozóhelyek diszkriminatív beléptetési gyakorlatára is, hiszen a roma vendégek belépésének megtagadására egyrészt a nemzetiség mint védett tulajdonság, másrészt e védett tulajdonsághoz kapcsolható sztereotípiák miatt kerül sor.²⁰ Az etnikai profilalkotás következménye egyrészt, hogy az adott nemzetiséghez, illetve fajhoz tartozó egyéneket megbélyegzi, másrészt fenntartja a társadalomban kialakult sztereotípiákat, előítéleteket, amely egy további kirekesztő hatást generálhat a társadalmi csoportok között.

II. 3. Az antidiszkriminációs törvény hatása a jogérvényesítésre

A pályamunka elsősorban az antidiszkriminációs törvény megszületése, valamint az EBH létrejöttét követő ügyekre koncentrálna. Mindazonáltal a nemzetiségi és faji hovatartozáson alapuló belépés megtagadás miatt indított eljárások az Ebktv. megszületése és az EBH létrejötte előtt is állandó szegmensét jelentették a vendéglátó ipari diszkriminációs ügyeknek. A 2004 előtt indult ügyek lefolytatását megnehezítette, hogy az eset megoldásához számos hatóság bevonására és együttműködésére (pl. jegyző, fogyasztóvédelmi felügyelőség) volt szükség. A jog érvényesítését különösen nehezítette, hogy az egyes hatóságok nem voltak felkészülve az ilyen típusú ügyek kapcsán a jogsértések felderítésére, amelynek következtében a bíróságok előtt indított polgári peres eljárások évekig is elhúzódhattak.²¹

Az egységes antidiszkriminációs törvény megszületése előtt a rendszert a szétagoltság jellemezte. A hatóságok rendelkezésére álló szabályozási háttér rendezetlen volt, a különböző jogszabályokban a megkülönböztetés tilalom és az ehhez kapcsolódó fogalmak csak vázlatosan voltak meghatározva, a kategória értelmezését adottnak vették.²² Az eltérő fogalomhasználat, a jogorvoslati eszközök, a megfelelő szankciórendszer hiánya, a bizonyítási teher kérdéskörének tisztázatlansága miatt számos joghézag keletkezett az antidiszkriminációs szabályozásban, amely jelentősen megnehezítette mind a jogalkalmazók tevékenységét mind pedig az egyéni panaszmechanizmus gyakorlatát.²³

²⁰ Az etnikai profilalkotásról részletesebben lásd: M. TÓTH Balázs–PAP András László: *A hatékonyság mítosza. Az etnikai profilalkotás alkotmányos és rendészeti kérdőjelei*. Budapest, L'Harmattan, 2012.

²¹ Fehér Füzet, 1999., A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda beszámolója, http://dev.neki.hu/wp-content/uploads/2013/05/389_ff1999.pdf, letöltve: 2014. 06. 24., p. 15.

²² SÁNDOR Judit: *A szabályozás csapdái és dilemmái. Variációk egy leendő törvényre*. In.: KALTENBACH Jenő [et al.]: *A hátrányos megkülönböztetés tilalmától a pozitív diszkriminációig*. Budapest, AduPrint-INDOK, 1998., p. 55., p. 66-69.

²³ A hátrányos megkülönböztetés tilalmának jogi szabályozása. Előzmények, az Európai unió szabályozása, http://www.konszenzus.org/antidiszkriminacio/No4_szabalyozas_elozmenyei.pdf, letöltve: 2014. 04. 13.

A szabályozás egységesítését célzó szakmai törekvések két irányból is nyomás alá kerültek: egyrészt a jogvédelem területén tapasztalattal bíró szervezetek álláspontja szerint az antidiszkriminációs szabályozás a megkülönböztetést elszenvedő egyének számára nem nyújt elég hatékony védelmet, másrészt az Európai Unióhoz való csatlakozásunk miatt fennálló jogharmonizációs kötelezettségünk alapján is megállapítható volt, hogy változtatások szükségesek a hazai rendszerben.²⁴

1. Az antidiszkriminációs szabályozás egységesítése

(saját szerkesztés)

A 2004. január 27-én hatályba lépett esélyegyenlőségi törvény a korábban felvázolt problémák megoldására próbált hatékony választ adni. Az Ebktv. az egyének vagy csoportok ún. védett tulajdonságaival összefüggésben állapítja meg a jogsértést. A védett tulajdonságok nyílt végű felsorolása azt tükrözi, hogy lehetetlen minden potenciálisan védelemre szoruló tulajdonságot meghatározni, új védett tulajdonságok felismerését majd a gyakorlatban megvalósuló precedensek hívják életre. Azonban a jogalkotónak a nyílt végű felsorolással nem az a célja, hogy bármit védett tulajdonságként elismerhetővé tegyen, hiszen ez azt jelentené, hogy globális, azaz az egész világra kiterjedő mértékben mindenfajta alapon történő megkülönböztetés jogszerűtlen lenne.²⁵

Az egységes antidiszkriminációs szabályozás iránti igény egyik sarkalatos pontját a hatékony jogvédelem hiánya jelentette. Az Ebktv. rendelkezései alapján a panaszosnak jogai érvényesítése céljából lehetősége van személyiségi jogi per, munkaügyi per indításához,

²⁴IVÁNYI Klára (szerk.): *Változások küszöbén. Új lehetőségek a jogvédelemben az esélyegyenlőségi törvény hatályba lépésével*. Másság Alapítvány, NEKI, 2005., p. 2.

²⁵Jogi útmutató az Egyenlő bánásmódról szóló törvény gyakorlati alkalmazásához. NEKI, Másság Alapítvány, letöltve: http://dev.neki.hu/wp-content/uploads/2013/05/402_Jogi_utmutato.pdf, letöltve: 2014. 02. 23., p. 5-12.

illetve a fogyasztóvédelmi, munkaügyi vagy szabálysértési hatóságok, valamint az EBH eljárását igénybe venni.²⁶

A kérelmező lehet maga a jogsérelmet szenvedett fél vagy valamely közérdekű igényérvényesítésre jogosult szervezet is. A közérdekű igényérvényesítés során nem közvetlenül a jogsérelmet szenvedett személy fordul valamely hatósághoz vagy bírósághoz, hanem valamely szervezet a saját jogán indít eljárást, mert az adott jogsértés kivizsgálásához valamilyen fontos társadalmi érdek fűződik, vagy személyek nagyobb csoportját érinti.²⁷ Az egyenlő bánásmód megsértése esetén az Ebktv. 20. §-a biztosítja a közérdekű igényérvényesítés lehetőségét. Jelenleg a jogsérelmet szenvedett félnek lehetősége van nem csak a bíróság, hanem az EBH előtt is arra, hogy valamely közérdekű igényérvényesítésre jogosult szervezetet kérjen fel érdekeinek képviselőjére. A kérelmező gyakran azért is dönt a közérdekű igényérvényesítés mellett, mert nem szeretné, hogy személyét összefüggésbe hoznák az ügygel, tart az esetleges negatív következményektől.²⁸

A 2004 előtt az esetek túlnyomó többségében a sértett személyiségi jogi pert indíthatott vagy az illetékes fogyasztóvédelmi felügyelőséghez fordulhatott. Tekintve, hogy a személyiségi jogi per polgári peres eljárás, így a per eldöntéséhez szükséges tényeket annak a félnek kellett bizonyítania, akinek érdekében állt, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el. Az esetek jelentős részében azonban a diszkrimináció a rejtett formája valósult meg, a sértett félre így olyan bizonyítási terhet rótt a szabályozás, amellyel rendkívül nehéz volt megbirkóznia. Az Ebktv. bevezette az ún. megosztott bizonyítási kötelezettséget. A bizonyítás szabályait tartalmazó 19. § értelmében a jogsérelmet szenvedett félnek kell bizonyítani, hogy a jogsérelmet szenvedett személyt vagy csoportot hátrány érte vagy annak közvetlen veszélye fenyeget, továbbá hogy a jogsérelmet szenvedett személy vagy csoport a jogsértéskor rendelkezett valamely védett tulajdonsággal. A 19. § kimondja, ha a sértett sikeresen bizonyítja a fent említetteteket, akkor a másik felet terheli a bizonyítási kötelezettség, hogy a jogsérelmet szenvedett fél vagy csoport által valószínűsített körülmények nem álltak fenn, vagy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani.²⁹

²⁶ Ebktv. 12. §

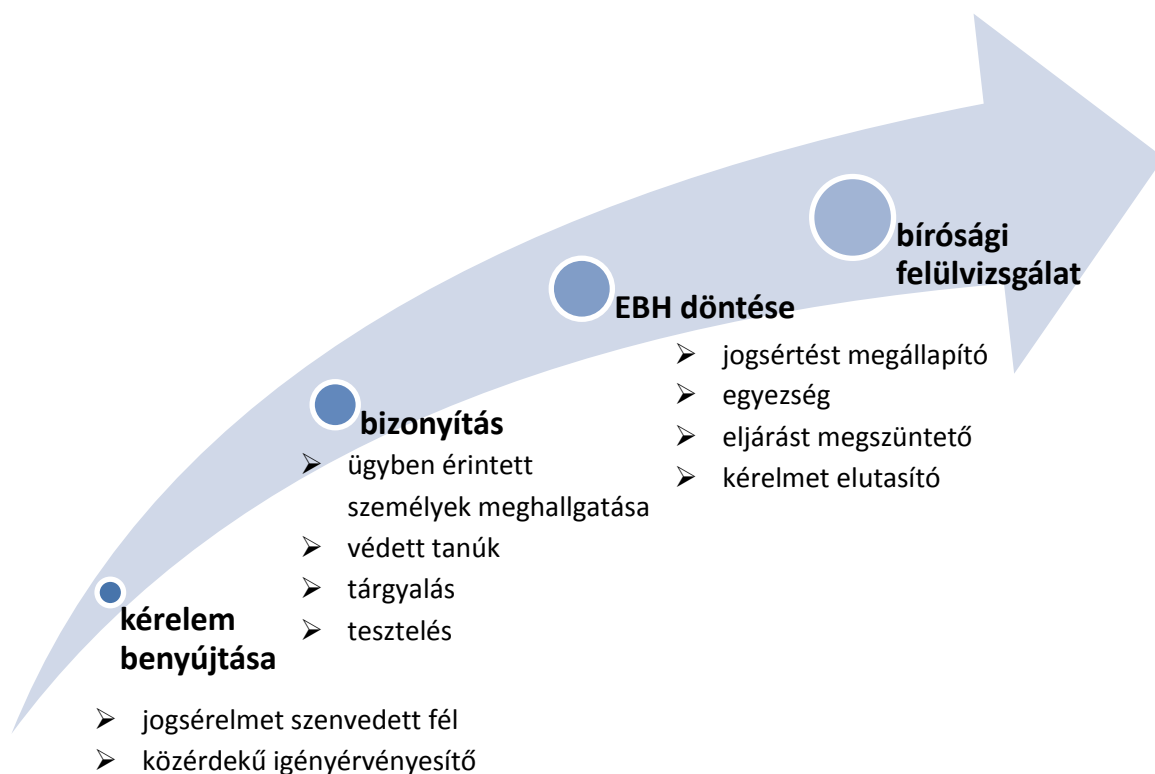
²⁷ Kárpáti József: A közérdekű igényérvényesítés egyes kérdései, http://www.egyenlobanasmod.hu/tanulmanyok/hu/kozerdeku_igenyervenyesesites.pdf, letöltve: 2014. 09. 10.

²⁸ Dr. Udvari Mártonnal, a NEKI állandó megbízott ügyvédjével készült interjú alapján.

²⁹ IVÁNYI Klára (szerk.): *Változások küszöbén. Új lehetőségek a jogvédelemben az esélyegyenlőségi törvény hatályba lépésével*. Másság Alapítvány, NEKI, 2005., p. 2-3.

II. 4. Az EBH joggyakorlata

A dolgozat egyik pillére a faji és nemzetiségi hovatartozáson alapuló belépés megtagadással kapcsolatos esetek vizsgálata. Az ügyek folyamatának elemzése során a pályamunka az EBH jogeseteire koncentrál, amelynek célja, hogy bemutassa az ügyek lefolyásának menetét a szórakozóhelyek belépés megtagadásának okaitól az ügyek végkimeneteléig. Az EBH joggyakorlatát bemutató pont nem konkrét esetekben hozott döntéseket mutat be, hanem átfogóan, az összes belépés megtagadás kapcsán indult ügy vizsgálatát.

2. Az EBH előtt indult ügyek folyamatábrája

(saját szerkesztés)

II. 4. 1. A kérelem benyújtása

A kérelmező által benyújtott panasz részletesen tartalmazza, hogy az adott szórakozóhely milyen indokokra támaszkodott a belépés megtagadása során.

A megvizsgált EBH jogesetek alapján a következők szerint lehet csoportosítani a szórakozóhelyek belépés megtagadásának okait:

1. Üzletpolitika	2. Külső okok	3. Előfeltételek
	ittasság	VIP jegy, VIP lista
	nem megfelelő öltözék	tagsági igazolvány
	életkor	törzsvendégi státusz
	viselkedés	zártkörű rendezvény

3. A szórakozóhelyek belépés megtagadási okainak csoportosítás

(saját szerkesztés)

1. Üzletpolitika: itt visszautalnék a korábban tárgyalt face control jelenséghez, amely egy sajátos üzletpolitikaként is értelmezhető. Ennek egyik oka, hogy a tulajdonosok úgy vélik azzal, hogy nemzetiségi vagy faji alapon nem engednek be szórakozni egyéneket, minimálisra csökkentik vagy esetlegesen kiküszöbölik a veszélyforrásokat.
2. Külső okok:
 - a) ittasság,
 - b) nem megfelelő öltözék, azaz szakadt vagy hiányos öltözet,
 - c) életkor,
 - d) korábbi rossz tapasztalatok, nem megfelelő viselkedés: vagy az adott személlyel/személyekkel kapcsolatosan vagy általánosságban az adott nemzetiséghez tartozó személy(ek) kapcsán.
3. Előfeltételhez kötött beléptetés:
 - a) VIP jegy vagy a VIP listán nem szerepel az illető neve,
 - b) tagsági igazolvány,
 - c) törzsvendégi státusz,
 - d) zártkörű rendezvényre való hivatkozás: zártkörű rendezvény fogalma jogszabályi szinten nincsen meghatározva. A zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről szóló 23/2011. (III. 8.) Korm. rendelet a zenés, táncos rendezvény fogalmát a nyilvános, nem zártkörű rendezvényekre alkalmazza. A szabályozás következtében tehát, ha egy szórakozóhelyen/vendéglátóipari egységben nyitvatartási időben zajlik a rendezvény, illetve az esemény nyilvánosan meghirdetett akkor az nem lehet zártkörű, így nem szükséges külön

belépésre jogosító dokumentum sem. Ha a szórakozóhelyen/vendéglátóipari egységben nyitvatartási időn túl zajlik a rendezvény, akkor az adott egység már nem üzletként funkcionál, hiszen ott kereskedelmi tevékenység nem folyik.³⁰ A zártkörű rendezvény tartására vonatkozó szabályokat az üzlet helye szerinti illetékes önkormányzat alkotja.

II. 4. 2. A bizonyítás

A belépés megtagadásának bizonyítása során először a jogsérelmet szenvedett félnek vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosultnak kell bizonyítani, hogy hátrány érte vagy annak közvetlen veszélye állt fenn, valamint, hogy a jogsértéskor rendelkezett valamely, az Ebktv. 8. §-ában meghatározott, ún. védett tulajdonsággal. Ennek a két kritériumnak a valószínűsítését követően megfordul a bizonyítási teher és a másik felet, vagyis az eljárás alá vontat terheli annak a bizonyítása, hogy a jogsérelmet szenvedett fél vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosult által állított körülmények nem álltak fenn, továbbá, hogy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta vagy az adott jogviszony vonatkozásában nem volt kötelessége megtartani.³¹

A diszkrimináció feltárása nehéz feladat, mert a hátrányos megkülönböztetés rejtett módon is megvalósulhat, azaz a diszkrimináció észrevétlen marad. A szórakozóhelyek beléptetési gyakorlatának vizsgálata során megvizsgált esetek alapján, az EBH a következő eszközöket használja a tényállás feltárására:

- az ügyben érintett személyek meghallgatása;
- ún. védett tanúk meghallgatás, akik adataik zárt kezelését kérték;
- tárgyalás;
- tesztelés.

A tesztelés módszere az Amerikai Egyesült Államokból származik, ahol már az 1960-as évektől alkalmazták peres eljárásokban a diszkrimináció bizonyítására.³² Magyarországon először 1999-ben a NEKI használta fel mint vendéglátó ipari diszkriminációs panaszt

³⁰Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság ellenőrzési jogköre, http://www.koziranytu.hu/kerdes/tisztelt_koziranytuvelemenym_szerint_jogtalan_intezkedes_miatt_fordulok_o_nokhoz_egy_meglehetosen_bonyolult_kerdes_tisztazasa_miatt-ui._egyetlen_hivatalos_szervtol_nem_kaptunk_eddig_kielegito_valaszt._a_helyzet_miatt,azt_szeretnem_megtudni_hogy_a_nfh_al/1093, letöltve: 2014. 09. 12.

³¹ Ebktv. 19. § (1), (2) bekezdés

³² DEMETER Judit: *Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítése és az esélyegyenlőség előmozdítása*. In.: SIK Endre–SIMONOVITS Bori: *A diszkrimináció mérése*. E-tankönyv., Budapest, ELTE, TáTK, 2012., p. 46.

alátámasztó bizonyítékot. A tesztelés mint jogi bizonyítási eszköz alkalmazásának a lehetőségét az Ebktv. rögzítette először. Az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól szóló 362/2004. (XII. 26.) Korm. rendelet 13. §-a felhatalmazza az EBH-t, hogy a tesztelést mint módszert felhasználja az egyenlő bánásmód követelményének megtartásának ellenőrzésére. A tesztelés alkalmazására abban az esetben kerülhet sor, ha a panaszos valamely kisebbségi csoporthoz való tartozása miatt nem azonos bánásmódban részesül, mint a más, hasonló tulajdonságokkal rendelkező személyek, és ennek az eltérő bánásmódnak az oka nem egyértelmű. A panaszossal azonos kisebbségi csoportba tartozó tesztelő és egy másik, a kisebbségi csoporthoz nem tartozó, de vele lényegi tulajdonságaiban megegyező tesztelő ugyanazzal a céllal és kérdésekkel felkeresi a bepanaszolt intézményt. A tesztelés után a tesztelők azonnal kitöltenek egy tesztelési kérdőívet, valamint az eredeti panaszos is kitölt egy kérdőívet. A kérdőíveken szereplő válaszok értékelésének eredménye jól tükrözi, hogy milyen a bepanaszolt hozzáállása, magatartása az egyes tesztelők személyét illetően. Az eljárás során nem csak a kitöltött tesztelési kérdőív, hanem a tesztelők tanúvallomása is bizonyítékként szolgálhat arra, hogy valóban sérült-e az egyenlő bánásmód követelménye.³³

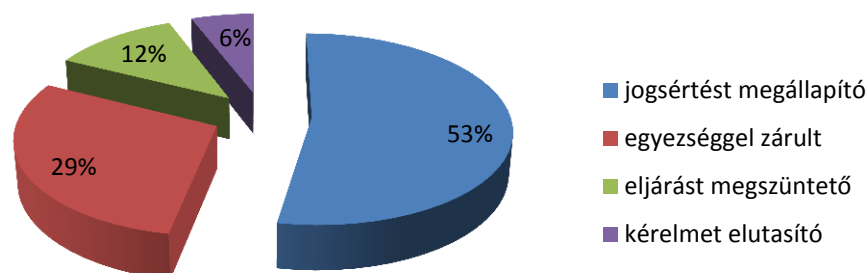
II. 4. 3. Az EBH döntése

A bizonyítást követően az ügyeknek négyféle végkimenetele lehet:

1. jogsértést megállapító döntések;
2. egyezséggel zárult döntések;
3. eljárást megszüntetésével végződő ügyek;
4. kérelmet elutasító döntések.

³³ A diszkrimináció feltárásának speciális eszköze. Tesztelés., Másság Alapítvány, NEKI, 2008., <http://dev.neki.hu/wp-content/uploads/2013/05/tesztel%C3%A9si-tanulm%C3%A1ny.pdf>, letöltve: 2014. 08. 10., p. 8-31.

EBH döntései

4. Az EBH nemzetiséghez való tartozással és faji hovatartozással kapcsolatos ügyeinek döntései (2005-2014)³⁴

(saját szerkesztés)

A megvizsgált 16 ügyből 9 esetben a Hatóság megállapította a jogsértés tényét, 5 ügy egyezséggel zárult, 2 esetben eljárást megszüntető végzést hozott a Hatóság, 1 kérelmet elutasított. Egy 2009-es ügy kapcsán a szórakozóhely üzemeltetője együttműködő volt, így vele született egyezség, azonban a biztonsági szolgálatot ellátó cég képviselője érdemi nyilatkozatot nem tett, a tárgyaláson a szabályos idézések ellenére sem jelent meg, ezért az EBH a rendelkezésére álló bizonyítékok alapján megállapította a jogsértés tényét.³⁵

Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése esetén alkalmazható jogkövetkezmények jogszabályi rendelkezéseit az Ebktv. 17/A. § rögzíti, amelynek (1) bekezdés e) pontja lehetővé teszi további, külön törvényben meghatározott jogkövetkezmény alkalmazását is. A megvizsgált döntések tartalmát és szankcióit tekintve a 9 darab jogsértést megállapító ügyben a Hatóság 7 esetben megtiltotta a jogsértő magatartás jövőbeni folytatását, 6 ügyben elrendelte a határozat nyilvánossá tételét, 4 esetben szabott ki pénzbírságot.

Az egyezségkötéssel zárult ügyek árnyaltabb képet mutatnak, mert az egyezség tartalmát az eljárás alá vont és a kérelmező közösen alakítja ki, majd EBH a közigazgatási hatósági eljárás

³⁴ Az EBH döntései című pontban szereplő adatok a dolgozat mellékletében található táblázat adatai alapján kerültek meghatározásra.

³⁵ EBH 148/2009, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/148-2009.pdf>, letöltve: 2014. 08. 30.

Az EBH jogesettárában az egyezséggel zárult ügyekhez van besorolva a döntés. A diagram elkészítéséhez, az ügyek csoportosítását tekintve, én mind az egyezséggel zárult mind a jogsértést megállapító döntésekhez besoroltam.

és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (továbbiakban: Ket.) 75. §-a alapján határozatával jóváhagyja az egyezséget. Az egyezséggel zárult ügyek közül 3 esetben is az eljárás alá vont vállalta, hogy a vendégekkel kapcsolatos feladatokat végző személyek részére tájékoztatást, oktatást nyújt az egyenlő bánásmód követelményeiről, az ehhez kapcsolódó jogi szabályozásról.

A jogsértést megállapító határozatok nagy száma alátámasztja a probléma társadalmi jelentőségét, ugyanis a nemzetiségi és faji hovatartozás miatt indult eljárások több mint felében az EBH megállapította a jogsértés tényét, az ügyek egyharmadában zárult csupán egyezségkötéssel.

III. „Lányoknak ingyenes a belépés!” – A nemi egyenlőség kérdése a szórakozóhelyek beléptetési gyakorlatában

A pályamunka vizsgálati tárgyának másik pillére a nemek közötti egyenjogúság kérdése a szórakozóhelyek beléptetési gyakorlatában. A 2013. május 25-én, az EBH-hoz beérkezett, a közvéleményt is jelentős mértékben befolyásoló és megosztó, panasz a jövőben akár precedensként is szolgálhat a hasonló indokkal benyújtott kérelmek esetében.

A külföldi joggyakorlatban is találunk példát a nemi megkülönböztetésen alapuló áruk és szolgáltatások nyújtásának megtagadására, azonban ezek eltérő képet mutatnak, a pénzbeli szankciótól a *de minimis* kedvezményekig.

III. 1. A „Doboz-ügy” - Az EBH joggyakorlata

2013. június 13-án a szórakozóhelyek diszkriminatív beléptetési gyakorlatával kapcsolatban a következő panasz érkezett az EBH-hoz. A kérelmező 2013. május 25-én hölgy hallgatótársaival szórakozni indult a Doboz nevű közkedvelt szórakozóhelyre. Azonban a szórakozóhelyre férfiként 1000 Ft értékű levásárolható belépőjegy ellenében léphetett volna csak be, míg nőknek a belépés ingyenes volt. A panaszos a szórakozóhely beléptetési gyakorlatát diszkriminatívnak ítélte meg, és véleménye szerint a beléptetés e formáját nem lehet a jogszabályok által megfogalmazott előnyben részesítés esetének nevezni.³⁶

A kérelmező a panaszát elsőként az alapvető jogok biztósához (továbbiakban: Biztos) nyújtotta be. Azonban a hazai joggyakorlatot figyelembe véve, a beadványt tevő személy, akkor fordulhat a Biztoshoz, ha valamely hatóság vagy közszolgáltatást végző szerv tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogával/jogaival kapcsolatos visszásságot valósít meg. A beadvány benyújtásának feltétele, hogy a beadványt tevő személy a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket, a közigazgatási határozat bírói felülvizsgálatát kivéve, kimerítette vagy a jogorvoslat mint lehetőség számára nem áll fenn.³⁷

Azonban a szórakozóhelyek, pontosabban a szórakozóhelyek üzemeltetője nem számítanak sem hatóságnak, sem közszolgáltatást nyújtó szervnek. Ezt figyelembe véve a Biztos az

³⁶EBH/545/13/2013., <http://www.egyenlobanasmod.hu/data/545-2013.pdf>, letöltve: 2014. 03. 21.

³⁷ 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztósáról, 18. § (1)-(4) bekezdés

eljárás lefolytatására nem jogosult. Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény, 20. § (1) bekezdése kimondja, hogy ha a beadvány nem az alapvető jogok biztosának hatáskörébe tartozik, abban az esetben az arra hatáskörrel rendelkező szervhez átteszi. A szórakozóhelyek beléptetési gyakorlatát illetően a hatáskörrel rendelkező szerv az Egyenlő Bánásmód Hatóság, ugyanis a magánszféra bizonyos viszonyaiban vizsgálatot folytathat. A magánszféra bizonyos viszonyai, a szórakozóhelyek alapjogot sértő beléptetési gyakorlatát illetően, kimeríti az Ebktv. 5. § b) pontját, amely meghatározza, hogy az egyenlő bánásmód követelményét köteles megtartani, aki ügyfél forgalom számára nyitva álló helyiségeiben szolgáltatást nyújt vagy árut forgalmaz.

A Biztos döntésében megállapította, hogy mivel ez a szórakoztatóipar szolgáltatás sem hatósági sem közszolgáltatási tevékenységnek nem minősül, nem tartozik a hatáskörébe. Ugyanakkor a Biztos véleménye szerint a szórakozóhely beléptetési gyakorlata nem sért alkotmányos alapjogot (a pozitív diszkrimináció eszközére hivatkozik), így a beadvány áttételéről nem intézkedik.³⁸

A Biztos elutasító döntése következtében a kérelmező közvetlenül az EBH-hoz nyújtotta be panaszát. Az EBH törvényben rögzített kötelezettsége, hogy a benyújtott kérelem alapján hivatalból vizsgálatot folytasson le, megállapítsa, hogy sérült-e az egyenlő bánásmód követelménye, és a vizsgálat alapján határozatot hozzon.³⁹

A kérelemből azonban az EBH nem tudta megállapítani a bepanaszolt szórakozóhely üzemeltetőjét, ezért megkereste a szórakozóhely címe szerinti helyi önkormányzat jegyzőjét. A Ket. 26. § (1) c) pontja alapján belföldi jogsegély kérhető, ha az ügy elbírálásához olyan adat vagy irat szükséges, amellyel más hatóság, egyéb állami, önkormányzati szerv vagy – ha törvény meghatározott ügyfajtában lehetővé teszi – egyéb szerv vagy személy rendelkezik. A kereskedő⁴⁰ a kereskedelmi hatóságnak köteles a kereskedelmi tevékenységét, valamint a kormányrendeletben meghatározott adatokat bejelenteni. A bejelentésről a jegyző a kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet 2. mellékletének A) pontjában meghatározott adattartalommal nyilvántartást vezet. A nyilvántartott adatok között szerepel további adatok mellett a kereskedő neve.

³⁸ AJB-3893/2012 (Közzétéve az Index.hu portálon a következő link alatt: <http://index.hu/assets/documents/belfold/3893.jpg>, letöltve: 2014. 03. 20.)

³⁹ Ebktv., 14. § (1) bekezdés a) pont

⁴⁰ A kereskedő az a személy, aki a kereskedelmi tevékenységet folytatja. Kereskedelmi tevékenységnek minősül a kis-, illetve nagykereskedelmi tevékenység, valamint kereskedelmi ügynöki tevékenység. A kiskereskedelmi tevékenység magában foglalja az üzletszerű gazdasági tevékenység keretében termékek forgalmazása, vagyoni értékű jog értékesítése és az ezzel közvetlenül összefüggő szolgáltatások nyújtását a végső felhasználó részére, ideértve a vendéglátást is.

A kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény, 2. §

Az EBH a szórakozóhely üzemeltetőjét eljárás alá vonta, és nyilatkozattételre szólította fel. A szórakozóhely a következő okokra hivatkozott:⁴¹

1. A szórakozóhely elmondása szerint a hölgy vendégek rendszeresen panasszal éltek, hogy a férfi vendégek a fizikai erejüket felhasználva jutottak előrébb a bejáratnál kialakult sorban. Mintegy pozitív intézkedésként ezért a hölgy vendégeket alkati sajátosságaikra tekintettel (kisebb fizikai erő) kiemelték a beléptetésnél kialakuló sorból.
2. A hölgyek részére nyújtott kedvezmény, nevezetesen, hogy őket italkupon megvásárlása nélkül engedik be, Európában és az USA-ban is elfogadott üzletpolitika.
3. Továbbá a Biztos által kiadott AJB-3893/2012 számú tájékoztatásra is hivatkozott, mely szerint a Biztos panaszban foglaltak a hátrányos megkülönböztetést nem valósították meg.

A kérelmező a szórakozóhely indokaira válaszként megfogalmazta, hogy a kérelemben megjelölt napon beléptetésnél a nők és a férfiak egy sorban álltak, csak a kapuban történt hogy a belépődíj elengedésével a probléma kiküszöbölhetővé válna.⁴²

III. 2. Az EBH döntése

Az EBH az alábbiak alapján a kérelmet alaposnak találta:

	Indokok	Szórakozóhely indoka	EBH válasza	Jogsabályi hivatkozás
1.	italkuponos rendszer bevezetése	hosszabb várakozás, nagyobb tolakodás	beléptetési kapacitást nem igazította, így maga idézte el a helyzetet (pl. több helyen létesít belépési lehetőséget)	
2.	italkupon (belépőjegy) vásárlása csak férfiakkak	Európában, USA-ban elfogadott üzletpolitika	egy diszkriminatív gyakorlatot nem tesz az egyenlő bánásmód törvényi követelményével összeegyeztethetővé csupán az, hogy sokan alkalmazzák	2004/113/EK irányelv

⁴¹ EBH/545/13/2013., <http://www.egyenlobanasmod.hu/data/545-2013.pdf>, letöltve: 2014. 03. 21.

⁴² EBH/545/13/2013., <http://www.egyenlobanasmod.hu/data/545-2013.pdf>, letöltve: 2014. 03. 21.

			kuponvásárlási feltétel hátrány (pl. fogyasztás nélküli távozás)	Ebktv. 8. § a) Ebktv. 30. § (1)
		várakozási idő lerövidül, torlódás csökken	nem igazolja a gyakorlat a rendszer szükségességét (elegendő lett volna pl. egy külön sor)	
3.	nők bejutásának meggyorsítása	férfiak tolokodó viselkedése	szórakozóhelyet jövőben látogatni kívánó férfiak feltételezett viselkedése alapján hátrányos	
			nem támasztja alá mindennapi tapasztalat	
			nem életszerű, hogy ez az agresszív viselkedés csak a nőket sértené	
4.	nők ingyenes beléptetése	megszűnt a férfiak érdeke abban, hogy tolokodjanak	nem küszöböli ki a mielőbbi bejutás igényét	Ebktv. 5. § b)
			nem tekinthető ésszerű célnak	Ebktv. 7. §
5.	pozitív intézkedés (eltérő alkati sajátosságok miatt)		Ebktv. a pozitív intézkedés fogalmát nem ismeri	Alaptörvény XV. cikk Ebktv. 11. §
			Ebktv. szerint nem minősíthető előnyben részesítésnek	

5. Az EBH döntése⁴³
(saját szerkesztés)

Az EBH megállapította, hogy a szórakozóhely megsértette az egyenlő bánásmód követelményét, és megtiltotta a jogsértés jövőbeni tanúsítását. Azonban a szórakozóhely továbbra is szabadon dönt arról, hogy italkupon formájában szed-e belépőjegyet. A beléptetési gyakorlatnak mind a férfiak mind a nők tekintetében egységesnek kell lennie. Az EBH határozata ellen közigazgatási eljárás keretében fellebbezésnek helye nincs. A határozat felülvizsgálatát a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz benyújtott keresettel lehet kérni.⁴⁴

A szórakozóhely élt a felülvizsgálat lehetőségével, és benyújtotta keresetét a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz. Az első tárgyalásra április 10-én került sor, de a

⁴³ EBH/545/13/2013., <http://www.egyenlobanasmod.hu/data/545-2013.pdf>, letöltve: 2014. 03. 21.

⁴⁴ EBH/545/13/2013., <http://www.egyenlobanasmod.hu/data/545-2013.pdf>, letöltve: 2014. 03. 21.

Bíróság akkor még ítéletet nem hozott. A Bíróság a következő tárgyalását június 23-án tartotta, ítéletében elutasított a szórakozóhely keresetét, következésképpen az EBH határozata nem sértett jogszabályt. Az ítélet kimondja, hogy a szórakozóhely megsértette az egyenlő bánásmód követelményét, a nemek közötti megkülönböztetéssel felrúgta a törvényi védelmet, és ennek sem célszerűségét sem indokoltságát megfelelően nem bizonyította.⁴⁵

Az EBH döntését, valamint az ügy lefolyását, mind az elektronikus mind a nyomtatott sajtó részéről, rendkívüli figyelem kísérte. A számos blogbejegyzés, valamint az ügghöz fűzött megjegyzések alapján elmondható, hogy „a nők ingyenbulija” jelentősen megosztotta a közvéleményt.

Az EBH 2006-ban egy Fitnesz Stúdióval szemben benyújtott panaszos kérelmet ugyanakkor, szintén a férfiakkal szembeni diszkrimináció alapján, elutasított. A panaszos abban látta az egyenlő bánásmód követelményének megsértését, hogy a Fitnesz Stúdió szolgáltatásait kizárólag nők vehették igénybe. Az EBH döntése alapján sajátos helyzetekben indokolt lehet a különbségtétel, amelynek jogi megalapozottságát alkotmánybírósági határozatokkal támasztotta alá. A 46/1994. (X.21.) számú AB határozat pozitív diszkriminációnak tekintette a törvényhozó azon intézkedését, hogy a honvédelmi kötelezettség körébe tartozó részkötelezettségek meghatározásakor figyelembe veszi a női nem sajátosságait, valamint azt a történelmileg kialakult hagyományt, hogy a hadviselés a társadalom férfi tagjainak a feladata. A döntés továbbá hivatkozik a 7/1998. (III.18.) számú AB határozatra, mely szintén a pozitív diszkriminációt tartalmazó szabályok kialakítására ad lehetőséget és, amely a férfiak és a nők eltérő természeti, biológiai, és fizikai tulajdonságai elismerésén alapszik. Az EBH az alkotmánybírósági határozatokat alapul véve elutasította a panaszos kérelmét. Megállapította ugyanis, hogy a Fitnesz Stúdió kizárólag nőknek nyújtott szolgáltatása a nők eltérő természeti, biológiai, és fizikai tulajdonságai alapul, így a különbségtétel nem önkényes.⁴⁶ Ezzel szemben a szórakozóhely azon indokára, hogy a nők és a férfiak közötti eltérő fizikai tulajdonságok miatt volt szükség a nők sorból történő kiemelésére, ugyanez a rendelkezés, amelyet az EBH a kérelmező tapasztalataira hagyatkozva állapított meg, már nem állta meg a helyét. Ugyanakkor az Ebktv. 19. § (2) bekezdése kimondja, hogy az eljárás alá vontat, tehát a szórakozóhely üzemeltetőjét, terheli bizonyítási kötelezettség abban a tekintetben, hogy a jogsérelmet szenvedett fél által valószínűsített körülmények fennálltak-e vagy sem. A problémára az EBH alternatív megoldásokat javasolt,

⁴⁵2014. június 23-án a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon, az ítélet hirdetést követően elhangzott rövid indoklás alapján.

⁴⁶EBH 196/2006, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/191-2006.pdf>, letöltve: 2014. 03. 22.

mint pl. külön sor a nőknek és külön a férfiaknak. Azonban a West-Balkán-ügy óta a szórakozóhelyek szigorúan veszik a létszámkorlátozást, a külön sor esetében pedig kevésbé lenne átlátható, számon tartható a szórakozóhelyre ki- és belépő vendégek száma.

A pozitív diszkrimináció mint hivatkozási, kimentési alap szinte minden egyes, a férfiak és a nők közötti eltérő bánásmód miatt benyújtott panasz kapcsán megjelenik.

	Indokok	Szórakozóhely indoka	EBH válasza	Jogszáabályi hivatkozás
1.	pozitív diszkrimináció	nemi szerepek közötti különbözőségek	nem tekinthető ésszerű indoknak	Ebktv. 7. § (2)
		társadalmi normák, elvárások		Ebktv. 11. §
2.	kereskedelem-politikai kedvezmény	nők ritkábban mozdulnak ki szórakozni	eljárás alá vont nem szolgált bizonyítékokkal	Ebktv. 19. § (2)
		férfi-és nővendégek közötti egészséges egyensúly	a szolgáltatásról nem állapítható meg	
		gazdasági érdek	nem összeegyeztethető az egyenlő bánásmód követelményével	Ebktv. 5. § b)

6. Az EBH döntése⁴⁷
(saját szerkesztés)

Az EBH döntése alapján a szórakozóhely érvei nem támasztották alá az előnyben részesítés esetét, beléptetési gyakorlata pedig sértette az egyenlő bánásmód követelményét. Ezekre tekintettel megtiltotta a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását. Azonban míg az előző döntés esetében a szórakozóhely 30 napon belül köteles volt nemektől független beléptetési gyakorlatot kialakítani, ebben az esetben úgy fogalmazott, hogy nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a szórakozóhely eseti kedvezményt biztosítson valamely nem számára, pl. a férfi vagy női nemhez kapcsoló ünnepek, események tekintetében.⁴⁸

⁴⁷ EBH 579/2013, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/579-2013.pdf>, letöltve: 2014. 03. 22.

⁴⁸ EBH 579/2013, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/579-2013.pdf>, letöltve: 2013. 03. 24.

III. 3. „Ladies’ Night in the world” – A nemek közötti hátrányos megkülönböztetésen alapuló külföldi esetek

Az áruk és szolgáltatások nyújtása során alkalmazott nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos ügyek nem csak nemzeti, hanem nemzetközi viszonylatban is vitás helyzeteket generálnak. A nemzetközi kitekintés célja, hogy a panaszok és a döntések bemutatásával rávilágítson arra, hogy habár az egyes országok joggyakorlata eltérő, mégis vannak, olyan problémák, amelyek mindenhol jelen vannak, és az erre adott válaszok mégis széles skálán mozognak.

Az osztrák egyenlő bánásmód hivatal (Gleichbehandlungsanwaltschaft) egyenlőbánásmód bizottságának a következő vitás helyzetben kellett döntést hoznia: a kérelmező azt nehezményezte, hogy a szórakozóhely „All you can drink” estét hirdetett, amelynek az ára a férfiak számára 18 € volt, míg a hölgyeknek csupán 14 €. A kérelmező emiatt felvette a kapcsolatot a szórakozóhellyel, hogy a rámutasson ennek a helyzetnek a diszkriminatív voltára, továbbá, kérte, hogy a szórakozóhely ennek az üzletpolitikának a jövőbeli folytatását szüntesse meg. A szórakozóhely a válaszában elutasította a kérést, és arra hivatkozott, hogy az „All you can drink” esték nagy népszerűségnek örvendenek a vendégek körében, illetve, hogy ennek a szolgáltatásnak az igénybevétele csak opcionális lehetőség volt, továbbá, hogy a szórakozóhely nem egy nyilvános szolgáltató, tehát rá a saját maga által kialakított szabályok vonatkoznak. A kérelmező a szórakozóhely negatív válasza után az egyenlő bánásmód hivatalhoz fordult, amely megállapította, hogy valóban alkalmaz a szórakozóhely italárkülönbségeket a nők és a férfiak között, valamint hogy bizonyos napokon a hölgyeknek ingyenes a belépés, míg a férfiaknak 5 €-t kell fizetni, továbbá, hogy ha 5 hölgy csoportban érkezik a szórakozóhelyre, akkor egy üveg italt ajándékba kapnak. A szórakozóhely jogi képviselője válaszában kifejtette, hogy az esélyegyenlőségi törvény lehetőséget nyújt arra, hogy pozitív intézkedésként a hölgyeket támogassa a (tekintve, hogy hölgyek kevesebb keresnek mint a férfiak, ezért ennek az intézkedésnek kvázi a gazdasági kiegyenlítés a célja) szórakozóhely azzal, hogy alacsonyabb árat kell fizetniük az italokért vagy, hogy ingyenesen legyen a belépésük. Az egyenlőbánásmód bizottság nem találta megalapozottnak a szórakozóhely érveit, így megállapította, hogy a szórakozóhely

üzletpolitikájával megvalósította az egyenlő bánásmód követelményének megsértését, méghozzá a közvetlen hátrányos megkülönböztetés formájában.⁴⁹

2001-ben Thomas O'Connor a barátjával szórakozni indult, azonban a bejáratnál a biztonsági őr megállította azzal az indokkal, hogy belépőjegyet kell fizetnie. A panaszos korábban már járt a szórakozóhelyen, de most volt az első alkalom, hogy szembesült azzal, hogy a férfiaknak fizetni kell, míg a hölgyeknek ingyenes a belépés. A szórakozóhely tulajdonosa azt mondta, 2000 decembere óta, mióta nyitva van a szórakozóhely, minden csütörtökön ingyenes a hölgyeknek a belépés, azonban ennek kompenzálásaként hétfőnként, amikor fociest van, a férfiaknak nem kell belépőjegyet fizetni. A fociest azonban nem volt sikeres, így ez a szolgáltatás csupán két hónapig volt elérhető. A szórakozóhely érvelése alapján az ingyenes belépés a hölgyek számára pozitív diszkriminációnak minősül, amelyet az esélyegyenlőségi törvény is megenged. Az ír esélyegyenlőségi hatóság 2004-ben hozta meg döntését. A hatóság a kérelmező panaszát alaposnak találta. Döntése alapján a szórakozóhely valóban diszkriminatívan járt el, és a kötelezte a szórakozóhelyet, hogy a kérelmező részére fizesse ki a panasz napján érvényben lévő belépődíj kétszeresét, valamint a kérelmező szabad belátása alapján 7 alkalommal ingyenesen léphessen be a szórakozóhelyre.⁵⁰

Az áruk és szolgáltatások nyújtása körében megvalósuló nemi diszkrimináció nem csak az európai térben, hanem az Amerikai Egyesült Államokban (továbbiakban: USA) is jogviták kialakulását idézte elő. Az érdeklőkötetést fokozta, hogy az USA egyes tagállamaiban különböző módon értelmezik az egyenlő bánásmódra vonatkozó rendelkezéseket is.

1997. június 17-én David Gillespie ingyen akart bemenni egy Coastline nevű vendéglőbe, New Jersey-ben. Aznap este „Ladies’ Nigth”, azaz a Hölgyek Éjszakája volt, így a hölgyeknek ingyenes volt belépés, valamint az italok árából is kedvezményt kaptak, míg a férfiaknak 5 dollárt kellett fizetni a belépéshez, és az italok árából sem járt nekik engedmény. David Gillespie igénybe szeretne volna venni ezeket a kedvezményeket, azonban ezt a kérését elutasították. 5 nappal később David Gillespie panaszt emelt azt állítva, hogy az étterem megsértette a New Jersey Diszkrimináció Elleni Törvényt (New Jersey Law Against Discrimination, hivatkozásként a továbbiakban: LAD), amely kimondja a fordított diszkrimináció tilalmát. 2004 júniusában született meg a döntés, amely kimondja, hogy nem

⁴⁹ Aktion für sexy Ladies, <http://www.gleichbehandlungsanwaltschaft.at/DocView.axd?CobId=52097>, letöltve: 2014. 09. 12.

⁵⁰ DEC-S2004-001, <http://www.equalitytribunal.ie/en/Cases/2004/January/DEC-S2004-001-Full-Case-Report.html>, letöltve: 2014. 03.25.

történt jogsértés, ugyanis habár valóban volt eltérés a belépődíjak és az italengedmények között, ez alapjaiban nem sértette sem az állam demokratikusságát és nem okozott személyes nehézséget sem. Mindazonáltal a Közigazgatás Bíróság úgy tartotta, hogy ezek az engedmények sértik a LAD-t, mert a LAD a diszkrimináció kapcsán a *de minimis*⁵¹ védelemről nem gondoskodott. Az ügy, valamint az ügyben hozott döntés mind nemzeti mind nemzetközi szinten elindított egy vitát, amely arra kényszerítette a jogalkotókat, hogy módosítsák a LAD-t. A módosítás célja, hogy a LAD rendelkezzen a *de minimis* védelemről, amely alapján megállapítható lesz, hogy a nemek szerinti speciális kedvezmények, árkülönbségek nem számítanak diszkriminációnak, ugyanis a napjainkban folyó jelentős gazdasági verseny következtében a „ladies’ night”-nak kizárólag gazdasági érdeke van.

A nemi alapú árazás azért is számított komoly vitaforrásnak, mert ilyen jellegű ügyben még nem született precedens, valamint a szövetségi szabályozás is hiányos, így az államok által alkalmazott rendelkezések is változatos képet mutatnak. Egyes államok bíróságai, például Kalifornia, Florida, a mindent vagy semmit megközelítést alkalmazzák, vagyis hogy minden fajta nemek közötti megkülönböztetés tilos függetlenül a diszkrimináció motivációjától. A másik megközelítés pedig, ezt alkalmazza például Washington állam bírósága, hogy a törvény ilyen szigorú értelmezése nem a köz érdekét szolgálja, és szükség van a *de minimis* kivételekre, hogy a bíróságok kvázi tehermentesítsék, és csak a jelentős nemek közötti különbségtételen alapuló ügyekkel foglalkozzanak.

Ha a bíróságok betűről betűre ragaszkodnának a törvény szövegéhez, akkor a *de minimis* védelem nem bírna jelentőséggel. *De minimis* védelem más jogterületeken bevett gyakorlatnak számít, például a túlóra fizetés esetén, ha a túlóra csupán pár perc, és nem rendszeresen fordul elő, akkor a munkáltató nem köteles kifizetni. A nemi alapú árazásnak is a *de minimis* kategóriába kellene tartoznia, ugyanis a „ladies’ night”-nak kizárólag gazdasági indokai vannak és tulajdonképpen kézzelfogható nehézséget nem okoznak ezzel a férfiaknak. A férfiak ilyen szempontú megkülönböztetése nem stigmatikus, mert a „ladies’ night” nem azt jelenti, hogy a férfiak nem kíváncsi személyek a szórakozóhelyen, hanem egyrészt egy ösztönzés a hölgyek számára, hogy többet járjanak szórakozni, másrészt a csökkentett ár célja a vendégkör bővítése.⁵²

⁵¹ A *de minimis* jelentése minimális, csekély jelentőségű.

⁵² RANK, Jessica E.: *Is Ladies’ Night Rely Sex Discrimination? : Public Accommodation Laws, De Minimis Exceptions, and Stigmatic Injury*, „Seton Hall Law Review: Vol. 36: Iss. 1, Article 6., Available at: <http://repository.law.shu.edu/shlr/vol36/iss1/6>

Összegzés, következtetések

1. Face control – amikor a beavatkozás indokolt

A szórakozóhelyek beléptetési gyakorlatának sarkalatos pontját jelenti a faji és nemzetiségi hovatartozás miatti belépés megtagadása, amelyben hangsúlyos szerepet játszik a face control mint üzleti stratégia, illetve mint szelekciós mechanizmus.

A veszélyhelyzetek elkerülése érdekében szükséges, hogy a szórakozóhely megfelelő biztonsági tervvel rendelkezzen, amely tartalmazza a belépésre, beléptetésre vonatkozó szabályokat. A face control, úgy gondolom, mint közönség kontroll magában foglalja az összes belépési, beléptetési szabályt, ugyanis mint komplex szűrők működik, mivel az ábrázat és a ruházat jellegén túl a megjelenés és viselkedés egyéb formái is beletartoznak a beléptető ellenőrzési jogkörébe.

A face control mint üzletpolitika alapján történő belépés megtagadása további oka, hogy ezzel egy úgynevezett elit társaságot szeretnének kialakítani, azaz a hely presztízsének és, ezáltal a forgalom növelésének céljából az egyes nemzetiségekhez és fajhoz tartozó egyéneket kizárják.

A belépés megtagadása okai valódiságának bizonyítása érdekében hozták létre a tesztelést mint bizonyítási eszközt. A módszer elterjedt alkalmazása és hatékonysága ellenére felvet etikai problémát is. Az alapkérdés, hogy a tesztelés nem más mint fizetett provokáció, utalva itt azon jogvédő szervezetek tesztelési módszerére, amelyek megbíznak és megfizetnek tesztelőket, hogy gyűjtsenek információkat az adott szórakozóhellyel kapcsolatban, majd dokumentálják azt. A tesztelők mint tanúk vesznek részt a bizonyítási eljárásban. Ennek ellenére megállapítható, hogy a konkrét esetek felfedése a közjót szolgálja, és segít olyan diszkriminációs jogsértések feltárásában, amelyek nagy valószínűséggel rejtve maradnának.⁵³

Az Ebktv. megszületésével a tesztelés jogi bizonyítási eszközzé vált, amelynek következtében az eljárás alá vont számíthat arra, hogy a diszkrimináció megalapozottsága érdekében a Hatóság vagy a jogvédő szervezet alkalmazza a tesztelés módszerét. A szórakozóhelyek ma már cizellált stratégiát alkalmaznak ennek kiküszöbölésére, ugyanis az este folyamán random számú roma vendéget beengednek a szórakozóhely területére. Számos esetben volt rá példa,

⁵³ SIMONOVITS Bori: A diszkrimináció tesztelés etikai dilemmái. In.: *Esély. Társadalom- és szociálpolitikai folyóirat*, 2012., 2. szám., pp. 58-59.

hogy ennek a politikának a következtében a roma tesztlők is problémamentesen bejutottak a szórakozóhelyre, így a tesztelés mint bizonyítási eszköz kudarcot vallott. Ez az üzletpolitika a tesztelési módszer két legjelentősebb eredményét állította így pellengérre, egyrészt hogy a tesztelés hatására a rejtett diszkrimináció megvalósulásának az esélye csökken, másrészt, hogy a tesztelés eredménye a bizonyítási eljárás során bizonyítékként szolgáljon.⁵⁴

Álláspontom szerint a face control fogalma napjainkban túlzottan kiterjedté vált, mivel alkalmazása során olyan szempontok is beemelésre kerültek, mint a nemzetiség, a bőrszín, vagy a társadalmi státusz, amelyek miatti belépés megtagadás megvalósítja az egyenlő bánásmód követelményének megsértését, méghozzá a közvetlen hátrányos megkülönböztetés formájában. Tekintve, hogy ezek a jogsértések nagyon kis szegmensét jelentik a diszkrimináció ellenes küzdelemnek, így úgy gondolom, hogy az Ebktv-ben foglaltak elegendők ennek a problémának a kezelésére, a szigorúbb jogi szabályozás gyökeresen nem változtatna a jelenlegi helyzeten. Társadalmi érzékenyítés céljából azonban lehetne különböző antidiszkriminációs tréningeket szervezni a vendégekkel foglalkozó személyzetnek. Számos, egyezséggel zárult, ügy esetében ugyanis az eljárás alá vont vállalta, hogy a vendégekkel kapcsolatos feladatokat végző személyek részére tájékoztatást nyújt az egyenlő bánásmód követelményeiről, az ehhez kapcsolódó jogi szabályozásról. A faji és nemzetiségi hovatartozás miatti előítéletesség olyan mértékben van beágyazódva a társadalomba, hogy az emiatt bekövetkezett diszkriminációs esetek leküzdése sziszifuszi munka a jogalkotók számára.

2. Férfi vagyok, fizetnem kell? – amikor a beavatkozás megkérdőjelezhető

A társadalom minden egyes individuuma eltérő életesélyekkel rendelkezik, amelyeket elsősorban a szociológiai tényezők és a védett tulajdonságok befolyásolják. Azon egyéneknek, akik nem felelnek meg a normaszzerű emberi lény szerepének, velük szemben a társadalom korlátokat állít fel.⁵⁵

Az esélyegyenlőségi intézkedések egy formája a pozitív diszkrimináció vagy pozitív megkülönböztetés. Olyan, a társadalmi egyenlőtlenségek redukálása érdekében, végrehajtott

⁵⁴ Dr. Udvari Mártonnal, a NEKI állandó megbízott ügyvédjével készült interjú alapján.

⁵⁵ TAUSZ Katalin: Egyenlőtlenségek és különleges bánásmód. In.: *Fundamentum. Az emberi jogok folyóirata*. 1998., 1-2.szám, p.98.

intézményes beavatkozások, amelyek kedvezményezettei valamely, korábban hátrányosan megkülönböztetett csoport tagjai. A fogalom tágan történő értelmezése alapján minden olyan törvény, szabályozás, adminisztratív intézkedés, bírósági határozat, a különféle állami beavatkozások és magáncselekedetek, amelyek bizonyos védett tulajdonság(ok)kal rendelkező csoportoknak meghatározott kedvezményeket biztosítanak, mind az állami mind a magánszférában, az egyenlőség megteremtése céljából.⁵⁶

A pozitív megkülönböztetés nem más, mint a férfiak és a nők közötti tényleges egyenlőség elérésének meggyorsítása. Legfőbb oka a szélsőségek kiegyenlítése, a társadalmi esélyek kiegyenlítése, a hátrányok kompenzálása, a társadalom tagjai, csoportjai között fellépő konfliktusok megakadályozása, társadalmi harmónia megteremtése. Időbeliségét tekintve ezen intézkedések átmeneti jellegűek, ugyanis csak addig vannak érvényben, ameddig a kitűzött célok meg nem valósulnak. Azonban egyes hátrányok soha nem tűnnek el.⁵⁷ A pozitív megkülönböztetést elősegítő intézkedések mind a magánszférában, mind a közszférában megvalósulhatnak, és lehetnek önként vállaltak, valamint kötelező jellegűek egyaránt.

Az ember mint a társadalom tagja hivatása, kereseti viszonyai stb. ténylegesen különbözik más emberektől. Az állam joga és egyben kötelezettsége is-, hogy a jogszabályok megalkotása során figyelembe vegye az emberek közötti tényleges különbségeket.

A pozitív diszkrimináció egyes vetületei mind az Alaptörvényben mind az Ebktv-ben megjelenik. Az Ebktv. a pozitív diszkrimináció fogalma helyett az előnyben részesítés fogalmát alkalmazza, és meghatározza, hogy mely formái nem ütköznek jogszabályba. Feltételként állapítja meg, hogy a rendelkezés nem sérthet alapvető jogot, nem biztosíthat feltétlen előnyt, és nem zárhatja ki az egyéni szempontok figyelembe vételét.⁵⁸

Az Alaptörvény XV. Cikk (3) bekezdése deklarálja a nők és a férfiak egyenjogúságát. Szintén a XV. Cikk (5) bekezdése azonban a következőképpen rendelkezik: *„Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”* Az Alaptörvény, ezáltal felhatalmazást ad a nők védelme érdekében pozitív diszkriminációt megvalósító szabályok kialakítására. Az Alaptörvény tehát nem bármifajta különbségtételt tilt, hanem az emberi méltósághoz való jogot sértő megkülönböztetéseket.⁵⁹

A nemek közötti megkülönböztetés miatt indult eljárások jelentős része érintette a pozitív diszkrimináció kérdéskörét. Azonban sem az EBH, sem az osztrák sem az ír esélyegyenlőségi

⁵⁶ TAUSZ, 1998.: i. m. p. 99.

⁵⁷ A nőekkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról 1979. december 18-án New Yorkban elfogadott egyezmény, 4. cikk

⁵⁸ Ebktv. 11. § (2) bekezdés

⁵⁹ 61/1992. (XI.20.) AB határozat

hatóság nem fogadta el a szórakozóhely pozitív megkülönböztetésre hivatkozó érveit. Az EBH az Ebktv. 11. §-ra hivatkozott, amely szerint egy rendelkezés, intézkedés akkor nem jelenti az egyenlőbánásmód követelményének megsértését, ha kifejezetten megjelölt társadalmi csoport tárgyilagos értékelésén alapuló esélyegyenlőtlenség felszámolását segíti elő, ha törvényen vagy törvényi felhatalmazás alapján kiadott kormányrendeleten, kollektív szerződésen alapul, és ha határozott időre vagy a határozott feltétel megvalósulásáig szól. Az EBH elutasította a szórakozóhelyek azon érvelését is, amikor erkölcsi normákra, társadalmi szokásokra, nemi szerepek közötti különbségekre hivatkozott a nők ingyenesen belépése kapcsán, tekintve, hogy ésszerű indok csak objektív okokon alapulhat.

A nemek közötti egyenjogúságot érintő problémás kérdések nem csak az áruk és szolgáltatások nyújtása körében merültek fel, hanem számos jogterületet érintő más ügyben is. Mind a külföldi mind a hazai jogeset kapcsán megállapítható, hogy a nők és férfiak közötti teljes egyenjogúságot támogatják. A pozitív intézkedésként is értelmezhető eltérő biztosítási tarifák, valamint a munkaidő kedvezmény is sértette az egyenlő bánásmód követelményét.

A 2009-ben a belga Alkotmánybíróság előzetes döntéshozatali eljárás keretében az Európai Bírósághoz (továbbiakban: EuB) fordult. Az Európai Bíróságnak arról kellett döntenie, hogy a biztosítási díjak kialakításakor a nemi hovatartozást mint kockázati tényezőt szükséges-e figyelembe venni, ugyanis a belga jogalkotó a 2004/113/EK irányelv 5. cikk (2) bekezdését⁶⁰ úgy ültette át a belső jogba, hogy ezt a szabályt csak az életbiztosítási szerződések kapcsán lehet alkalmazni. Az EuB ítéletének indoklása szerint tekintve, hogy a 2004/113/EK irányelv a preambulumban hivatkozik az EU Alapjogi Karta 21. és 23. cikkére⁶¹, és a Karta alapján tilos minden nemi hovatartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés, valamint a nők és férfiak egyenlőségét minden területen biztosítani kell, így a 2004/113/EK irányelv 5. cikk (2) bekezdését e rendelkezésekre tekintettel kell értékelni. Továbbá, ha az uniós jogalkotó úgy

⁶⁰ A TANÁCS 2004/113/EK irányelve (2004. december 13.) a nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód elvének az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása tekintetében történő végrehajtásáról. Az 5. cikk (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik: Az (1) bekezdéstől eltérve a tagállamok 2007. december 21. előtt dönthetnek úgy, hogy megengednek arányos különbségeket az egyének biztosítási díjaiban és juttatásaiban, ha a vonatkozó és pontos biztosításmatematikai és statisztikai adatok alapján a nemi hovatartozás alkalmazása a kockázatelemzésben meghatározó tényező. [...] ezek a tagállamok 2007. december 21. után öt évvel, a 16. cikkben említett bizottsági jelentést figyelembe véve, döntésüket áttekintő értékelésnek vetik alá, és ennek eredményét megküldik a Bizottságnak.

⁶¹ Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 21. cikk A megkülönböztetés tilalma: (1) Tilos minden megkülönböztetés, így különösen a nem, faj, szín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés.

23. cikk A nők és férfiak közötti egyenlőség: A nők és férfiak közötti egyenlőséget minden területen, így a foglalkoztatás, a munkavégzés és a díjazás területén is biztosítani kell. Az egyenlőség elve nem akadályozza, hogy az alulreprezentált nem számára különleges előnyöket biztosító rendelkezéseket tartsanak fenn vagy hozzanak meg.

dönt, hogy alkalmazza ezt a rendelkezést, akkor ezt úgy kell tennie, hogy az a nevezett cél megvalósulását segítse elő, azonban alkalmazhat átmeneti rendelkezést vagy korlátozott terjedelmű eltéréseket is. Az EuB arra a következtetésre jutott, hogy a nemi hovatartozáson alapuló diszkrimináció leküzdésének részét képezi az uniszex biztosítási tarifák alkalmazásának érvényre juttatása, amelyet 2007. december 21-ig kellett megteremteni. 2004/113/EK irányelv 5. cikk (2) bekezdése időbeli korlát nélkül engedte a nők és férfiak közötti egyenlő bánásmódtól való eltérést, így fenn állt annak a veszélye, hogy az egyes tagállamok határozatlan ideig eltérjenek az uniszex biztosítási tarifák alkalmazásától. Ez pedig ellentétes az EU Alapjogi Kartájának 21. és 23. cikkével. Az EuB kimondta, hogy a 2004/113/EK irányelv 5. cikk (2) bekezdése az átmeneti időszak leteltét követően, azaz 2012. december 21-i hatállyal érvénytelen. Az EuB ezzel az ítéletével a nők és férfiak közötti különbségtétel teljes tilalmát állította középpontba, hivatkozva korábbi álláspontjára, mely szerint a hasonló helyzetek eltérő kezelése és az eltérő helyzetek hasonló módon kezelése kizárólag abban az esetben jogszerű, ha annak objektív oka van.⁶²

Az EBH a jogsértést megállapító döntést hozott, amikor a férfi panaszos kérelmében azt sérelmezte, hogy az ünnepek alkalmával a női dolgozókat előbb hazaengedik, míg a férfiak kötelesek a munkaidő végéig dolgozni. Az Ebktv. alapján ez közvetlen hátrányos megkülönböztetésének minősül, valamint az egyenlő bánásmód követelményének megsértését is jelenti. A munkaidő-kedvezmény biztosítása ugyanis foglalkoztatási jogviszony alapján járó juttatásnak minősül, így a munkáltató a munkavállalóval szemben azzal, hogy a női alkalmazottaknak az adott napokon a munkaidejükből kevesebbet kellett teljesíteniük, sérti az egyenlő bánásmód követelményét.⁶³

A szórakozóhelyek kimentési alapként egyrészt a pozitív diszkrimináció adta lehetőségekre hivatkoznak, másrészt, hogy az intézkedésük háttérében gazdasági érdek húzódik meg. Az EBH álláspontja szerint azonban a szórakozóhely által nyújtott szolgáltatás működőképességéhez, nyereségességéhez fűződő gazdasági érdek akkor szolgálhat az egyébként diszkriminatív intézkedés kimentésével, ha a szolgáltatás nyújtója bizonyítja, hogy a szolgáltatás jellegéből kifolyólag az intézkedés nélkül forgalma, illetve bevétele olyan mértékben csökkenne, hogy az gazdaságilag ellehetetlenítené.⁶⁴ Ezzel szemben a D. Gillespie által, New Jerseyben történt eset alapján elmondható, hogy azért is szükségesnek tartották a jogalkotók a LAD módosítását, mert a nők és férfiak közötti árkülönbségnek csupán gazdaság

⁶²TÖKEY Balázs: Az Európai Bíróság ítélete az uniszex biztosítási tarifák kötelezővé tételéről. In.: *JeMa. Jogesetek Magyarázata*. 2012., 2. szám, pp. 48-53.

⁶³EBH 18/2006, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/18-2006.pdf>, letöltve: 2014. 03. 12.

⁶⁴EBH 579/2013, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/579-2013.pdf>, letöltve: 2013. 03. 24.

érdeket tulajdonítottak. Belátták, hogy a mai globalizált világban folyó gazdasági verseny kényszeríti a szórakozóhely tulajdonosokat, hogy bevezessék a különböző témákon, mint a ladies' night, alapuló estéket. Ezeknek az estéknek azonban kizárólag gazdasági okai vannak, ezért nem okoznak hátrányos megkülönböztetést.

A külföldi és hazai példák összevetése alapján elmondható, hogy a nemek közötti egyenlőség érvényesülésének eszközei széles skálán mozognak, a teljes tilalomtól a *de minimis* engedményekig. A saját meglátásom szerint az USA-ban alkalmazott *de minimis* engedmények megfelelő eszközként szolgálhatnának a hazai jogalkotók számára is. Azzal, hogy a férfiaknak szükséges belépőjegyet fizetni még nem azt jelenti, hogy ezzel ki vannak zárva a szolgáltatásból, szemben a romákkal, akik viszont valóban ki vannak zárva, hiszen őket belépőjegy ellenében sem engedik szórakozni. Véleményem szerint a „Doboz-ügy” kapcsán az EBH-nak szükséges lett volna figyelembe venni, hogy a szóban forgó belépőjegy árát a férfi vendég italkupon formájában le is fogyaszthatta, amely tulajdonképpen egyfajta kompenzációként szolgált. A jogalkalmazónak nem csak az a feladata, hogy a jogszabályok minden egyes betűjét szigorúan vegye, hanem hogy biztosítson egyfajta rugalmasságot mindeközben meggyőződve arról, hogy ez nem jelenti a jogalkotó szándékának teljes figyelmen kívül hagyását. A nemi alapú árazásnak egyértelműen a *de minimis* engedmények kategóriájába kellene tartoznia, ugyanis az árkülönbségek olyan csekélyek, hogy ezek kifizetése nem jelenti azt, hogy a férfiak másodrangú személyként kezelendők, és a szórakozóhely által nyújtott szolgáltatásokat is azonos joggal vehetik igénybe; ráadásul a nők részére szóló engedmények nem járnak férfiak kirekesztésével.⁶⁵

3. Közügyé vált magánügy? – az állami beavatkozás határa

A szórakozóhelyek beléptetési gyakorlatából fakadó jogviták a magánszféra szereplői között zajlanak, szükségszerű, hogy a dolgot kitérjen a diszkrimináció és a magánszféra viszonyának vizsgálatára.

Az emberi jogok érvényesítésének és védelmének legfontosabb szereplője az állam. Ennek következtében az emberi jogi jogviták túlnyomó része az állammal, az állami intézményekkel, az állami közhatalmat gyakorló személyekkel szemben folyik. Azonban ma

⁶⁵ Lásd erről egyes amerikai bíróságok érvelését: PAULSON, Heidi C.: *Ladies' Night Discounts: Should We Bar Them or Promote Them?*, 32 B.C.L. Rev. 487 (1991), p. 509-510. Available at: <http://lawdigitalcommons.bc.edu/bclr/vol32/iss2/4>.

már nem lehet eltekinteni az emberi jogi jogviták azon aspektusától, amikor a magánszféra szereplői akár egymással, akár az egyénnel, csoportokkal szemben tanúsíthatnak diszkriminatív magatartást.⁶⁶ Ezt nevezik az alapjogok horizontális alkalmazhatóságának, amely ezzel együtt felveti a *Drittwirkung*, vagyis a harmadikokkal szembeni hatály problémáját is.⁶⁷

Az alaptörvény által biztosított alapvető jogok tehát az államot és a közhatalmat gyakorló személyeket közvetlenül kötelező normák. Azonban a magánszemélyekkel szembeni jogérvényesítés tárgya számos kérdést vet fel. A jogsértett személy nem tesz különbséget abból a szempontból, hogy közhatalmat gyakorló személy vagy magánszemély okozta a sérelmet, a lényegi szempont, hogy a jogsérelem állapota megszüntetésre kerüljön. Az államnak fennáll az a normaalkotási lehetősége, amely arra irányul, hogy a magánszemélyek ne avatkozzanak be más magánszemélyek életébe, szabadságába, tulajdonába. A jogok szubjektív (alanyi) oldalát jelenti az államnak azon kötelessége, hogy az emberi jogokat tiszteletben tartja, az objektív oldala (tárgyi) pedig, hogy az államnak gondoskodni kell az emberi jogok védelméről.⁶⁸ Az Alkotmánybíróság 64/1991. (XII. 17.) számú határozatában úgy rendelkezik, hogy az állam kötelessége a szubjektív jogokkal kapcsolatban nem merül ki az alapvető jogok és szabadságok tiszteletben tartásában és védelmében, a megsértésüktől való tartózkodásban, hanem az érvényesülésükhöz szükséges feltételeket is biztosítani kell. Az alapjogok összhangjához való hozzájárulás céljából az állam úgy alakítja a jogszabályi és szervezeti feltételeket, hogy az egyes jogoknak az egész rend szempontjából történő legkedvezőbb érvényesülését teszi lehetővé. Az alapjog szubjektív és objektív oldala nem minden esetben fedi egymást, amelynek az oka az alapjog jogosultjainak köre, az állam különböző szempontjai és feladatai. Az állam ugyanazon alapjog objektív, intézményes védelmi körét a szubjektív alapjog által védett körön túlmenően is meghatározhatja. Az államnak tehát az emberekkel szembeni személyi és vagyoni autonómiáját nem csak saját magával szemben, hanem magánszemélyekkel szemben is meg kell alkotnia.

Az egyének alapvető jogai mindenhol ugyanolyan mértékben érvényesek, így a személyek arra irányuló joga is, hogy egyenlőként bánjanak velük. Az állam feladata a széleskörű diszkriminációtilalom alkalmazása. Az egyes jogalkalmazók, gondolva itt elsősorban a

⁶⁶ 45/2000. (XII.8.) AB határozat

⁶⁷ GÁRDOS-OROSZ Fruzsina: *Az emberi jogok alkalmazásának lehetőségei a rendes bíróságokon különös tekintettel a magánjogi jogvitákra*. Doktori értekezés, Győr, 2010., p. 10. A doktori értekezés teljes részletességgel kifejti a horizontális hatály körül felmerülő problémás kérdéseket.

⁶⁸ HALMAI Gábor–TÓTH Gábor Attila (szerk.): *Emberi jogok*. Budapest, Osiris kiadó, 2008., p. 102-103.

bíróságokra, kötelezettsége az alapvető jogok egyedi esetekben történő érvényesítése, szükség esetén a hátrányos megkülönböztetés szankcionálása. Az egyének egyenlő méltóságú személyként való elismeréshez fűződő joga normatív korlátot állít a többi ember cselekvésének. Ebből kifolyólag diszkrimináció esetén az egyén jogosult igénybe venni az állami intézményrendszert annak érdekében, hogy az egyenlő bánásmódhoz való jogának érvényesülését kikényszerítse.⁶⁹

Az Ebktv. megalkotása során sarkalatos kérdést jelentett a törvény személyi hatálya, azaz, hogy milyen mértékben érvényesíthető a diszkrimináció a magánjogi jogviszonyokban, illetve a magánjogi szereplők között. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Az államnak a megfogalmazott kötelezettség keretében törvényben szükséges szankcionálnia az egyének bárminemű megkülönböztetését, függetlenül attól, hogy közjogi vagy magánjogi jogalany követi el a diszkriminációt.⁷⁰

Az Ebktv. az egyenlő bánásmód megtartására kötelezettek körét kettősen határozza meg. Az egyik kötelezetti kör, amely a törvény személyi hatályát szabja meg, és, amely tágabb értelemben, a közfeladatot ellátó szerveket jelenti, akik kötelesek valamennyi jogviszonyuk esetén megtartani az egyenlő bánásmód követelményét.

Másrészt a törvény tárgyi hatálya kiterjed azokra a jogviszonyokra, amelyek során a törvényben meghatározott fél köteles megtartani az egyenlő bánásmód követelményét. Az Ebktv. azt határozza meg, hogy mely magánjogi jogviszonyokban, a magánjogi szereplők mely csoportjai körében követelhető meg, kényszeríthető ki az egyenlő bánásmód elvének megtartása. A dolgozat témáját szem előtt tartva az Ebktv. 5. § b) pontja a releváns, amely szerint azon szereplők kötelesek megtartani az egyenlő bánásmód követelményét, akik az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségeiben szolgáltatást nyújtanak vagy árut forgalmaznak. A jogalkotó a jogviszony nyilvános jellege miatt vonta ezt a típust az Ebktv. hatálya alá. Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülési körében jelentős szerepe van az egyéneknek a különböző fizikai és kulturális javakhoz való megkülönböztetés nélküli hozzáférésehez fűződő jogának.⁷¹

A dolgozat középpontjában az a kérdés áll, hogy azok a személyek, akik a társadalom egyenlő jogú tagjai miatt részesülnek eltérő bánásmódban a szórakozóhelyek beléptetési

⁶⁹ KOVÁCS Kriszta: *Az egyenlőség felé. A hátrányos megkülönböztetés tilalma és a támogató intézkedések.* Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2012., p. 131-133.

⁷⁰ FARKAS Lilla–KÁDÁR András Kristóf–KÁRPÁTI József: Néhány megjegyzés az egyenlő bánásmódról szóló törvény koncepciójához. In.: *Fundamentum. Az emberi jogok folyóirata.* 2003., 2. szám, pp. 1-2.

⁷¹ Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény magyarázata, http://www.egyenlobanasmod.hu/tanulmanyok/hu/Ebktv_kommentar.pdf, letöltve: 2014. 03. 21., p. 30-33.

gyakorlata során. Az egyenlőség fogalma számos elemet foglalhat magában: materiális komponenseket, amely alapján mindenkinek egyenlően kell részesülni az anyagi és más javakból, alapjogokat, amelyek mindenkit ugyanolyan tartalommal illetnek meg, valamint az egyenlő bánásmódhoz való jogot is.⁷² De ha az alapjogok mindenkit ugyanolyan tartalommal illetnek meg, akkor miért jelentik mégis számos jogvita alapját? Milyen szempontok határozzák meg az egyenlőség mércéjét? John Kekes *Az egalitarizmus illúziói* című könyvében az egyenlőség fogalma körül felmerült kérdéseket vizsgálja meg. A könyv azt az alapvető problémát tárgyalja, hogy az egalitáriusok álláspontja szerint az egyenlőség létező fogalom, szemben kritikusaikkal, akik szerint az egyenlőség csupán illúzió. Az egyenlő értékkel szembeni érvek: az érték és az érdem, az egyediség és a minőségek között különbségek; az embereknek nem egyformák a képességeik, a törekvéseik, az intelligenciájuk, meggyőződéseik, attitűdjeik, másként gondolkodnak az értékekről, a hibákról, mások a kötelezettségeik. Ha nem az egyenlő értékeken, akkor az egyenlő érdemeken kell alapulnia az egyenlő bánásmódnak. Azonban az emberek érdemei a genetikai örökségüktől és neveltetésüktől függenek, így tehát önkényes volna olyan körülmények alapján bánni velük, amelyekről tehetnek, vagy nem tehetnek. Ha az embereket egyenlő módon akarjuk kezelni, akkor rá kell mutatni egy olyan vonásra, amely kivétel nélkül minden emberi lény hordoz, valamint minden emberi lény egyenlően birtokolja, és erkölcsileg fontos képesség, ellenkező esetben nem szolgálhatna az egyenlő bánásmód alapjául. Az emberekkel egyenlően bánni nem más, mint az egyenlőtlen bánásmód melletti nyilvánvaló erkölcsi érvek önkényes figyelmen kívül hagyása.⁷³

Tóth János *Az emberi méltóság forradalma* című művében az emberi jogokat a következőképpen definiálja: az emberi jogok az emberiség számára meghatározott magatartási szabályok, amelyek meghatározzák a szabadságokat és a belőlük származó jogokat és kötelességeket. Az emberi jogok csupán egy eszközét jelentik az állam tudatos társadalom alakításának.⁷⁴ Ha az állam csupán a társadalom tudatos formálására használja az emberi jogokat, akkor az emberi jogok erkölcsi tartalma alárendelődik a legitim tartalomnak. Azaz a közjogi jogviszonyokban egyértelműen az emberi jogok legitim tartalma válik dominánssá, amely egyre inkább a magánjogi jogviszonyokra is kiterjed. Ha viszont mind a

⁷² SZENTE Zoltán: A pozitív megkülönböztetés dilemmái. In.: *Fundamentum. Az emberi jogok folyóirata*. 2006., 4. szám, p 31.

⁷³ KEKES, John: *Az egalitarizmus illúziói*. ATTRAKTOR, Máriabesenyő-Gödöllő, 2004., p. 94-108.

⁷⁴ TÓTH János: *Az emberi méltóság forradalma. –Gondolatok az emberi jogok társadalmi szerepéről–*. Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, Genf, 1978., p. 32., 113.

közjogi mind a magánjogi jogviszonyokban az emberi jogok legitim tartalma lesz az uralkodó, akkor az erkölcsi tartalom lassanként megszűnik létezni.

Az alapjogok elsődleges funkciója tehát az egyén védelme az állami beavatkozásokkal szemben, azaz tulajdonképpen egy olyan élettér kialakítása, amelybe az állam nem szólhat bele. Az alapjogok címzettje tehát az állam, és nem közvetlenül a magánszemélyek.⁷⁵ Azonban ha a jogalkotók ennek az élettérnek minden egyes aspektusát szabályozás alá kívánják vonni, akkor az ellenkező hatást érik el, ugyanis a jog túlzottan kiterjedt alkalmazása ugyanúgy anomáliákat okozhat, mint a túlzott rugalmasság- amint arra az EBH „Doboz-ügyben” hozott döntése példát szolgáltat.

⁷⁵ SONNEVEND Pál: Az alapjogi bíráskodás és korlátai. In.: *Fundamentum. Az emberi jogok folyóirata*. 1998., 4. szám, pp. 79-81.

Melléklet

Évszám	Vidék/Főváros	Sértettek	Belépés megtagadás okai	EBH döntése	Döntés tartalma
2005	vidék	roma fiatalok	származásuk miatt	jogsértést megállapító	az egyenlő bánásmód követelményének megsértése
					jogsértő magatartás továbbfolytatásának megtiltása
					400.000 Ft pénzbírság
2005 (határozat kelte: 2006)	-	roma fiatalok	tagsági igazolvány hiánya	jogsértést megállapító	határozat nyilvánossá tétele
2006	főváros	kubai állampolgár	származása miatt	eljárást megszüntető végzés	
				kérelmező nem kívánta folytatni az eljárást	eljárás alá vont bocsánatkérése
2006	vidék	roma személy	származása miatt	kérelem elutasítása	nem merült fel objektív körülmény – ok-okozati összefüggés nem támasztotta alá
2006* (határozat kelte: 2007)	vidék	roma személyek	„cigányok nem mehetnek be”	eljárást megszüntető végzés	eljárás alá vont nem reagált
			korábbi botrányos viselkedés		
2008	főváros	roma személyek	„nincsenek felírva” (rendezvény zártkörű)	jogsértést megállapító	közvetlen hátrányos megkülönböztetés alkalmazása

			jellege)		
			fiatalkorúak		biztonsági és az üzemeltető cég 500- 500.000 Ft bírság
					határozat nyilvánossá tétele
2008	főváros	roma személyek	zártkörű rendezvény	jogsértést megállapító	közvetlen hátrányos megkülönböztetés alkalmazása
					jogsértő magatartás jövőbeni folytatásának megtagadása
				egyezségi ajánlat az eljárás alá vont részéről	tiszteletben tartja az emberi jogoka,
					küzd a hátrányos megkülönböztetés felszámolásáért
					esélyegyenlőség elmozdítása
					elnézés kérése
					megbízási szerződés kiegészítése az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartásával
2009*	-	roma csoport	korábban a társaságból néhány emberrel probléma volt	egyezségkötés	elnézés kérése
					jövőben hasonló esetek elkerülése
					jövőben a biztonsági szolgálatot ellátó munkatársaknak oktatás
					10 páros belépő
2009*	-	roma társaság	tulajdonosok nem szeretik,	egyezség a szórakozóhely	biztonsági szolgálatot ellátó céggel

			ha romákat engednek be	üzemeltetőjével	szerződésbontás
					elnézés kérése
					jövőben hasonló esetek elkerülése
					jövőben a biztonsági szolgálatot ellátó munkatársaknak oktatás
				biztonsági szolgálatot ellátó cég jogsértését megállapító	megsértette az egyenlő bánásmód követelményét
					jogsértő magatartás jövőbeni folytatásának megtiltása
					határozat 90 napra történő nyilvánosságra hozatala
					1000.000 Ft bírság
2011*	vidék	roma személyek	származásuk miatt	egyezségkötés	romákat érintő problémák kezelésében egymás segítése, közvetlen értesítés
2011*	vidék	roma személyek	zárt klubtagsági rendszer	jogsértést megállapító	vendéglátó helyet működtető gazdasági társaság elmarasztalása
			rendbontó személyek kizárása		jogsértő magatartás jövőbeni folytatásának megtagadása
					határozat nyilvánossá tétele
2011* (határozat kelte: 2012)	főváros	roma személyek	tagsági kártya	jogsértést megállapító	az egyenlő bánásmód követelményének megsértése

			dress code, face control szabályai miatt	kereset a Fővárosi Törvényszékhez	közvetlen hátrányos megkülönböztetés alkalmazása
					jogsértő magatartás jövőbeni folytatásának megtagadása
					1000.000 Ft bírság
					honlapján a határozat 90 napra történő nyilvános közzétételét
2012*	vidék	roma fiatalok	problémás viselkedés	jogsértést megállapító	az egyenlő bánásmód követelményének megsértése
			ittasság, kábítószer fogyasztás		közvetlen hátrányos megkülönböztetés alkalmazása
					jogsértő magatartás jövőbeni folytatásának
					határozat 90 napra történő nyilvános közzététele
2013	-	roma társaság	származásuk miatt	jogsértést megállapító	az egyenlő bánásmód követelményének megsértése
			ittasság		közvetlen hátrányos megkülönböztetés alkalmazása
			nem előírás szerinti ruházat		
			face controll, dress code szabályainak megsértése		
honlapján a határozat 30 napra történő nyilvános közzétételét					
2014	vidék	roma	klubtagsági	egyezségkötés	elnézés kérése

		személyek	igazolvány hiánya		
			nem megfelelő öltözék		3 db ingyen belépőjegy
			agresszív magatartás		személyzet tájékoztatása az egyenlő bánásmód jogszabályi kötelezettségéről
2014	főváros	apai oldalról afgán származású személy	előrendeléses vendégek miatt létszámot kellett csökkenteni	egyezségkötés	elnézés kérése, és megjelentetése a honlapján, Facebook oldalán
					60 napon ingyenes rendezvényt tart- „Refugee party”

7. Az EBH nemzetiségi és faji hovatartozás miatt indult jogesetei

(saját szerkesztés)

*közérdekű igényérvényesítő

A táblázat az EBH jogeseteinek feldolgozása alapján készült.

Irodalomjegyzék

Szakirodalom

- A hatékonyabb rendfenntartás felé. A megkülönböztető etnikai profilalkotás megértése és megelőzése: Útmutató, Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, Luxembourg: az Európai Unió Kiadóhivatala, 2010., p. 8-9.
- DEMETER Judit: *Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítése és az esélyegyenlőség előmozdítása*. In.: SIK Endre–SIMONOVITS Bori: A diszkrimináció mérése. E-tankönyv., Budapest, ELTE, TáTK, 2012., p. 46.
- FARKAS Lilla–KÁDÁR András Kristóf–KÁRPÁTI József: Néhány megjegyzés az egyenlő bánásmódról szóló törvény koncepciójához. In.: *Fundamentum. Az emberi jogok folyóirata*. 2003., 2. szám, pp. 1-2.
- GÁRDOS-OROSZ Fruzsina: *Az emberi jogok alkalmazásának lehetőségei a rendes bíróságokon különös tekintettel a magánjogi jogvitákra*. Doktori értekezés, Győr, 2010., p. 10.
- HALMAI Gábor–TÓTH Gábor Attila (szerk.): *Emberi jogok*. Budapest, Osiris kiadó, 2008., p. 102-103.
- IVÁNY Borbála–PAP András László: Rendőri etnikai profilalkotás az Egyenlő Bánásmód Hatóság előtt. In.: *Fundamentum. Az emberi jogok folyóirata*. 2012., 3. szám, pp. 107-109.
- IVÁNYI Klára (szerk.): *Változások küszöbén. Új lehetőségek a jogvédelemben az esélyegyenlőségi törvény hatályba lépésével*. Másság Alapítvány, NEKI, 2005., p. 2.
- KEKES, John: *Az egalitarizmus illúziói*. ATTRAKTOR, Máriabesenyő-Gödöllő, 2004., p. 94-108.
- KOVÁCS Kriszta: *Az egyenlőség felé. A hátrányos megkülönböztetés tilalma és a támogató intézkedések*. Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2012., p. 131-133.
- Mariàngels DUCH–Amador CALAFAT–Montse JUAN: *Normagyűjtemény az éjszakai szórakozóhelyek egészségesebbé és biztonságosabbá tételéért*. IREFREA, 2012., p. 16-24.
- M. TÓTH Balázs: *Az etnikai profilalkotás a bűnmegelőzésben és a bűnüldözésben*. PhD értekezés, Miskolc, 2011., p. 12.

- M. TÓTH Balázs–PAP András László: *A hatékonyság mítosza. Az etnikai profilalkotás alkotmányos és rendészeti kérdőjelei*. Budapest, L'Harmattan, 2012.
- SÁNDOR Judit: *A szabályozás csapdái és dilemmái. Variációk egy leendő törvényre*. In.: KALTENBACH Jenő [et al.]: *A hátrányos megkülönböztetés tilalmától a pozitív diszkriminációig*. Budapest, AduPrint-INDOK, 1998., p. 55., p. 66-69.
- SIMONOVITS Bori: A diszkrimináció tesztelés etikai dilemmái. In.: *Esély. Társadalom- és szociálpolitikai folyóirat*, 2012., 2. szám., pp. 58-59.
- SONNEVEND Pál: Az alapjogi bíraskodás és korlátai. In.: *Fundamentum. Az emberi jogok folyóirata*. 1998., 4. szám, pp. 79-81.
- SZENTE Zoltán: A pozitív megkülönböztetés dilemmái. In.: *Fundamentum. Az emberi jogok folyóirata*. 2006., 4. szám, p. 31.
- TATÁR László: *Profilalkotás a bűnüldözésben*. In.: KORINEK László–KÖHALMI László–HERKE Csongor: *Emlékkönyv Irk Albert egyetemi tanár születésének 120. évfordulójára*. PTE, ÁJK, Pécs, 2004., p. 179-181.
- TAUSZ Katalin: Egyenlőtlenségek és különleges bánásmód. In.: *Fundamentum. Az emberi jogok folyóirata*. 1998., 1-2.szám, p.98.
- TÓTH János: *Az emberi méltóság forradalma. –Gondolatok az emberi jogok társadalmi szerepéről–*. Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, Genf, 1978., p. 32., 113.
- TŐKEY Balázs: Az Európai Bíróság ítélete az uniszex biztosítási tarifák kötelezővé tételéről. In.: *JeMa. Jogestek Magyarázata*. 2012., 2. szám, pp. 48-53.
- TREMMEL Flórián–FENYVESI Csaba–HERKE Csongor: *Kriminalisztika (Forensic Science)*. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2009., p. 220-224.

Jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye
- 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

- 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
- 2005. évi CLXIV. törvény a kereskedelemről
- 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról
- 1976. évi 8. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről
- 4/1997. Korm. rendelet az üzletek működéséről és a belkereskedelmi tevékenység folytatásának feltételeiről
- 1982. évi 10. törvényerejű rendelet a nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról 1979. december 18-án New Yorkban elfogadott egyezmény kihirdetéséről
- 362/2004. (XII. 26.) Korm. rendelet az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól
- 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet a bejelentésről a jegyző a kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről
- 23/2011. (III. 8.) Korm. rendelet a zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről
- 61/1992. (XI.20.) AB határozat
- 46/1994. (X.21.) számú AB határozat
- 7/1998. (III.18.) számú AB határozat
- 45/2000. (XII.8.) AB határozat
- 2010/C 83/02, Az Európai Unió Alapjogi Chartája
- A Tanács 2004/113/EK irányelve a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása tekintetében történő végrehajtásáról

Jogesetek

- Aktion für sexy Ladies,
<http://www.gleichbehandlungsanwaltschaft.at/DocView.axd?CobId=52097>, letöltve:
 2014. 09. 12.

- DEC-S2004-001, <http://www.equalitytribunal.ie/en/Cases/2004/January/DEC-S2004-001-Full-Case-Report.html>, letöltve: 2014. 03.25.
- EBH 18/2006, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/18-2006.pdf>, letöltve: 2014. 03. 12.
- EBH 196/2006, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/191-2006.pdf>, letöltve: 2014. 03. 22.
- EBH 148/2009, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/148-2009.pdf>, letöltve: 2014. 08. 23.
- EBH 117/2012, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/117-2012.pdf>, leöltve: 2014. 08. 30.
- EBH 143/2013, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/143-2013.pdf>, letöltve: 2014. 08. 30.
- EBH/545/13/2013., <http://www.egyenlobanasmod.hu/data/545-2013.pdf>, letöltve: 2014. 03. 21.
- EBH 579/2013, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/579-2013.pdf>, letöltve: 2014. 03. 22.
- EBH 30/2014, <http://www.egyenlobanasmod.hu/jogesetek/hu/30-2014.pdf>, letöltve: 2014. 09. 22.
- Fehér Füzet, 1995., A MÁSSÁG Alapítvány Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Irodájához érkezett ügyek alapján, http://dev.neki.hu/wp-content/uploads/2013/05/387_ff1995.pdf, letöltve: 2014. 06. 24., p. 21.
- Fehér Füzet, 1999., A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda beszámolója, http://dev.neki.hu/wp-content/uploads/2013/05/389_ff1999.pdf, letöltve: 2014. 06. 24., p. 15.
- Fehér Füzet, 2002., A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda beszámolója, http://dev.neki.hu/wp-content/uploads/2013/05/392_ff2002.pdf, letöltve: 2014. 06. 24., p. 91.
- PAULSON, Heidi C.: *Ladies' Night Discounts: Should We Bar Them or Promote Them?*, 32 B.C.L Rev. 487 (1991), p. 509-510.
Available at: <http://lawdigitalcommons.bc.edu/bclr/vol32/iss2/4>.
- RANK, Jessica E.: *Is Ladies'Night Relly Sex Discrimination? : Public Accomodation Laws, De Minimis Exceptions, and Stigmatic Injury*, „Seton Hall Law Review: Vol. 36: Iss. 1, Article 6.,
Available at: <http://erepository.law.shu.edu/shlr/vol36/iss1/6>

Internetes források

- A diszkrimináció feltárásának speciális eszköze. Tesztelés., Másság Alapítvány, NEKI, 2008., <http://dev.neki.hu/wp-content/uploads/2013/05/tesztel%C3%A9si-tanulm%C3%A1ny.pdf>, letöltve: 2014. 08. 10., p. 8-31.
- Az Egyenlő Bánásmód Hatóság EBH/165/2011. számú ügy alapjául szolgáló adatok, http://helsinki.hu/wp-content/uploads/EBH_eljaras_adatok.pdf, letöltve: 2014. 08. 12., p. 1.
- Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény magyarázata, http://www.egyenlobanasmod.hu/tanulmanyok/hu/Ebktv_kommentar.pdf, letöltve: 2014. 03. 21., p. 30-33.
- A hátrányos megkülönböztetés tilalmának jogi szabályozása. Előzmények, az Európai unió szabályozása, http://www.konszenzus.org/antidiszkriminacio/No4_szabalyozas_elozmenyei.pdf, letöltve: 2014. 04. 13.
- AJB-3893/2012 (Közzétéve az Index.hu portálon a következő link alatt: <http://index.hu/assets/documents/belfold/3893.jpg>, letöltve: 2014. 03. 20.)
- Egyezség, http://helsinki.hu/wp-content/uploads/Egyezseg_NMRFK_Helsinki.pdf, letöltve: 2014. 08. 12.
- Egy népszerű fővárosi szórakozóhely, a Morrison's Liget honlapján található leírás az öltözködési szabályokról, <http://www.ligetclub.hu/webapp/?szabalyzat.>, letöltve: 2014. 08. 29.
- Jogi útmutató az Egyenlő bánásmódról szóló törvény gyakorlati alkalmazásához. NEKI, Másság Alapítvány, letöltve: http://dev.neki.hu/wp-content/uploads/2013/05/402_Jogi_utmutato.pdf, letöltve: 2014. 02. 23., p. 5-12.
- Kárpáti József: A közérdekű igényérvényesítés egyes kérdései, http://www.egyenlobanasmod.hu/tanulmanyok/hu/kozerdeku_igenyervernyesites.pdf, letöltve: 2014. 09. 10.
- Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság ellenőrzési jogköre, http://www.koziranytu.hu/kerdes/tisztelt_koziranytuvelemenym_szerint_jogtalan_intezkedes_miatt_fordulok_onokhoz_egy_meglehetosen_bonyolult_kerdes_tisztazasa_miat

ui._egyetlen_hivatalos_szervtol_nem_kaptunk_eddig_kielegito_valaszt._a_helyzet_mi
att,azt_szeretnem_megtudni,_hogy_a_nfh_al/1093, letöltve: 2014. 09. 12.